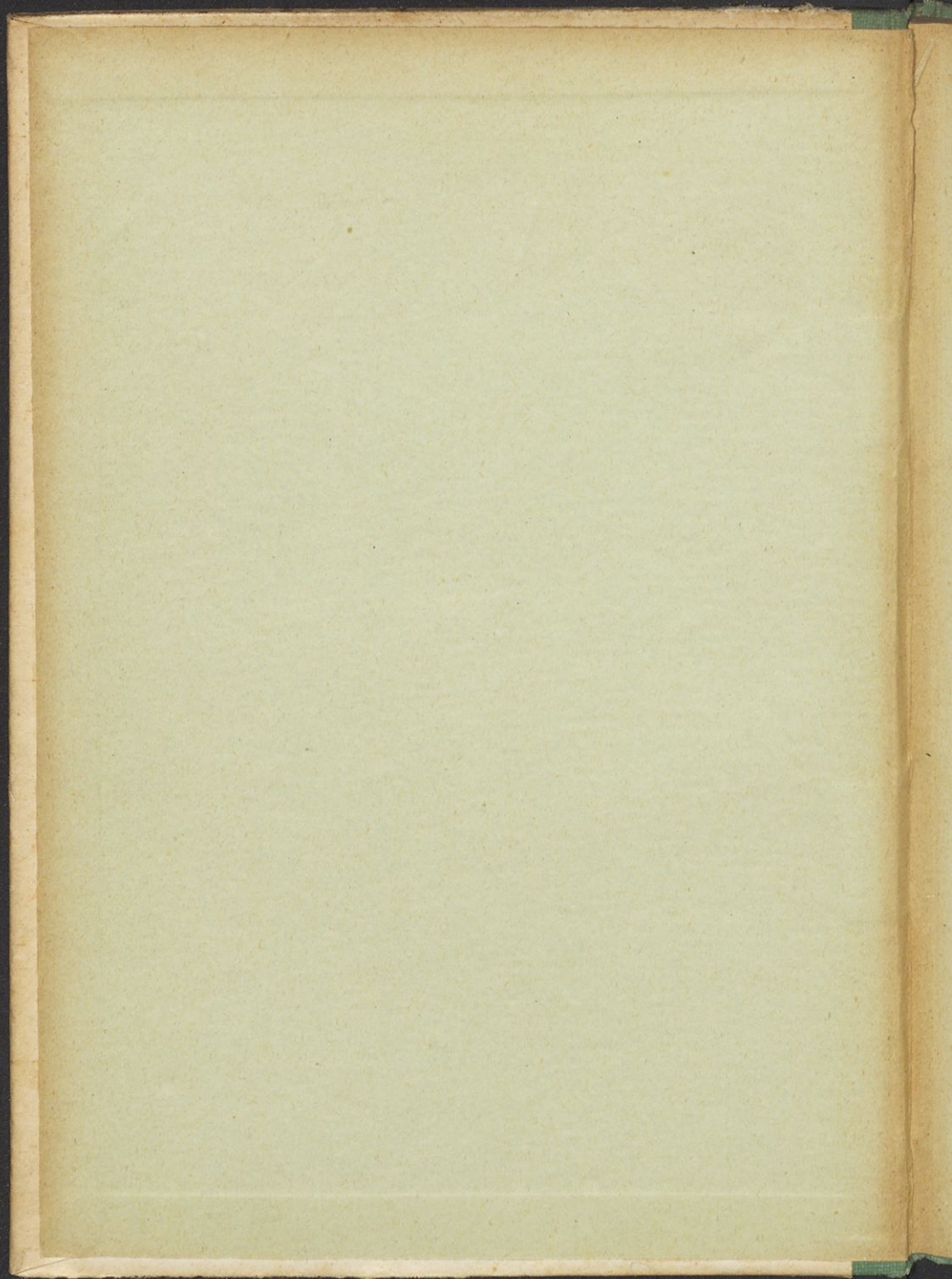

III
h 39.068
R

KRALJEVIČ IN BERAČ

Spisal Mark Twain :: Za ljudsko-
šolsko mladino prirejena povest

V Kranju : 1910 : Tiskal in
založil Iv. Pr. Lampret v Kranju

Fr. Pavšarič

Ljubljana. 1911.

KRALJEVIČ IN BERAČ

Spisal

MARK TWAIN.

Za ljudskošolsko mladino prirejena povest.

V KRANJU ::: 1910.

TISKAL IN ZALOŽIL IV. PR. LAMPRET V KRANJU.

III h 39.068 h

Uvod.

Otroci, umrl je pred kratkim časom v daljni Ameriki mož, ki je mnogo preizkusil v svojem življenju, posebno mnogo hudega, ali kljubu temu je bil vedno vesel do svoje visoke starosti, ko so mu snežnobeli lasje kinčali duhovito čelo. Ta mož je spisal mnogo, mnogo veselih knjig v angleškem jeziku, in na njih se je podpisoval z imenom *Mark Twain**). In tudi pričujočo knjigo je spisal ter jo namenil vam, ki radi berete kaj veselega, poučnega in zabavnega. Tu jo imate v skromni slovenski obleki; vem, da jo boste radostno sprejeli, in da vam bo ugajala.

Ferdo Plemič.

*) Izgovori „Mark Tvo“.

I.

Rodila sta se kraljevič in berač.

Jesenskega dne v prvi polovici šestnajstega stoletja se je rodil v starodavnem mestu Londonu deček, katerega se ni nihče razveselil izvzemši njegove siromašne matere, imenom *Khenti*.

Istega dne se je v mogočni kraljevski rodovini *Tudor* rodilo tudi dete. Vsa Angleška je pričakovala tega dečka ter prosila Boga, da ga ji podari. Zdaj je bil tu, in ljudje so poskakovali veselja. Visoko in nizko, bogato in ubožno je bilo silno vzradoščeno. Praznovali so ta dogodek nekaj dni, plesali in peli; čez dan so po Londonu plapolale zastave, po noči goreli kresovi. V vsej angleški državi niso govorili o drugem, negoli o novorojenem detetu *Edvardu Tudorju*, princu uelskem ter angleškem prestolonasledniku. Seveda mali Edvard o tem slavljenju ni nič vedel, in če bi tudi vedel, gotovo bi zanj ne maral.

O malem *Khentiju*, ki so ga krstili *Toma*, pa ni nihče govoril, in le njegova mati ga je ljubila in negovala. In vendar sta oba dečka, berač in kraljevič, enako rasla in se razvijala. Drug ni vedel za drugega, in vendar sta si s časom postala tako podobna po licu in rasti, kakor jabolčni polovici.

Tomova mladost.

Preskočimo nekaj let.

London je bil že v onih časih nad tisoč petsto let staro mesto, in po tedanjem naziranju tudi veliko mesto. Štel je takrat nad stotisoč prebivalcev. Ali ulice so bile tesne, vijugaste in nesnažne, posebno pa v onem mestnem delu, kjer je stanoval Toma, in to je bilo blizu velikega londonskega mosta Puding Lena. Hiše so bile lesene, nadstropje je bilo izbočeno nad nadstropjem. Čim višja je tedaj bila hiša, tem širja je bila. V taki leseni, napol razpadli hiši so stanovali Tomovi roditelji in sicer v eni sami tesni sobici. Oče in mati sta imela ležišče v kotu, Toma, njegova babica in dve njegovi sestri, Beta in Nana, pa so spali na slami po tleh.

Njegova mati je srčno ljubila svoje otroke, pa bi jih bila rada naučila kaj koristnega, ali revica sama ni znala mnogo. Vrhutega pa je živela v vednem strahu pred svojim možem, Tomovem očetu, ki je vedno pohajkoval, ves dan sedel v krčmi, a svojo ženo in svoje otroke silil, da beračijo. Prav tako hudobna je bila Tomova babica. Stari Khenti je bil poleg tega tat; babica, mati njegova, pa beračica po poklicu. Otroci so morali beračiti, ali krasti niso hoteli.

Sredi teh siromašnih ljudi je prebival „oče Andrej“, star in častitljiv duhovnik, ki je živel od svoje male pokojnine ter delil dobrote, kjer in kolikor je mogel. Oče Andrej je naučil Tomo brati in pisati ter tudi nekaj latinskega, ker Toma je bil bistra glavica, ki je raje sedel pri očetu Andreju, negoli se klatil po ulicah z drugimi dečaki. Zato so pa tudi Tomovi sovrstniki gledali nanj, kot na kakšno deveto čudo učenosti.

Kljubu bedi, v kateri je živel, se Toma vendar ni čutil nesrečnega. Mislil si je, da je tako prav, da mora tako biti. Hudo mu je sicer bilo, kadar je prišel zvečer praznih rok domov, ker ga je tedaj njegov oče šibal. Ali takrat je pritavala ponoči njegova dobra mati k njemu ter mu podala skrivomaj kos suhega kruha, ki si ga je sama odtrgala od ust.

Tako je Tomi potekalo življenje enolično, a povoljno. Naberačil je toliko, da ga doma niso topli, ostali čas pa je prebil pri očetu Andreju, ki mu je pravil pravlјice o vilah, orjakih, zakletih gradovih, vitezih, kraljih in kralјičinah. Slednjič mu je prevzela dušo le ena edina želja, namreč, rad bi nekoč videl pravega pravcatega kralјeviča.

Oče Andrej mu je izposojeval knjige, ki jih je Toma poželјivo bral. Poleg tega je beraški deček rad premišlјeval o vsem, kar je videl. Posebno ga je zanimala strašna londonska ječa Taur in nesrečneži, ki so jih vojaki peljali v to ječo.

Čitanje in premišlјevanje o življenju kralјevskega sina je tako silno uplivalo nanj, da se je nehote jel obnašati kot kakšen kralјevič. Govoril je in se je obnašal proti vsakemu nenavadno svečano in vljudno, da so se mu vsi njegovi prijatelji čudili. In znal je marsikaj tako lepo pripovedovati, in vrhu tega je bil tako šaljiv, premišlјen in moder, da so ga včasih tudi odrasli ljudje povpraševali za svet. Samo v njegovi družini niso zapazili nič posebnega na njem.

Oblačil se je v zakrpano obleko, spal je na kupu trhle slame in beračil, a sanjal je o veličini in sijaju, ki obdaja kralјeviča. Njegove razkošne sanje pa so samo povečale njegovo nesrečo ter pomnoževale njegovo gorje. Srce mu je hotelo počiti bolesi, in vroče se je razjokal.

Toma se seznani s kraljevičem.

Toma je vstal ter zapustil svoj dom, lačen, a še pod vtisom svojih lepih sanj. Zatopljen v te sanje je šel po mestu, kamor so ga vodile oči in nosile noge. In tako je prišel polagoma izven londonske trdnjave. Tako daleč še nikoli ni bil. Spočil se je za hip, potem pa je korakal dalje in dalje ter prišel do prekrasnih, veličastnih palač zvanih Uestminstr. Evo, stal je pred kraljevim dvorom.

Na vsaki strani pozlačenega omrežja je stal kot živ kip orjaški stražar v svitem, jeklenem oklopu. V gotovi oddaljenosti je stala gruča radovednih ljudi.

Ubogi mali Toma v svoji raztrgani obleki se priplazi bližje in bojazljivo smukne mimo stražarja. Srce mu je silno vztrepetalo, ko je zapazil skozi zlato omrežje prizor, ki mu je tako razigral vso dušo, da je ves zadrhtel veselja.

Za omrežjem je stal dražesten, živahen deček, oblečen v svilo in žamet, obsut z biseri, a ob boku je nosil mal in dragocen meč, posut z dragimi kamni. Na nogah je nosil lepe rdeče čeveljčke, na glavi rdečo čepico, s katere se je vilo nojevo perje, ki je bilo pričvrščeno ob čepico z velikim dragim kamenom. Nekoliko plemičev je stalo krog njega.

Da, to je bil kraljevič, pravi živi kraljevič, in Bog je uslišal slednjič Tomovo molitev.

Hrepenel je samo za tem, kako bi se mogel približati kraljeviču, pa milo pogledati v njegovo lice.

V tem hipu pa ga zagradi vojak na straži ter ga sune daleč tja do množice radovednih ljudi, ki so se Tomi zasmeli.

Kraljevič pa priskoči do vrat in zlovoljen vikne: „Zakaj ravnaš tako surovo z ubogim dečkom! Odpri vrata in pusti dečka noter!“

Ej, da bi bili videli, kako urno so gledalci dvignili klobuke; navdušeno in radostno so zaklicali: „Živijo princ uelski!“ Vojščaki so mu izkazali čast s svojim orožjem, odprli so vrata, a mladi kraljevič je ponudil roko malemu beraču v revnih capah.

Toma je ponosno korakal mimo vojščaka, in blaženost mu je sijala z lica.

Edvard Tudor, kraljevič angleški, reče prijazno:

„Bržkone si lačen in truden? Neprijazno so ravnali s teboj, pa pridi z menoj!“

Nato ga odvede v svojo sobo in takoj zapove, naj prinesejo raznovrstna jedila. Ko se to zgodi, odidejo dvorjaniki iz sobe, kraljevič pa sede k Tomi, pa ga povprašuje o marsičem.

„Kako se imenuješ, dečko?“

„Toma Khenti, gospod!“

„Kje pa prebivaš?“

„V obmestju Oafišl-Khort.“

„Hm, to je čudno ime. Imaš li stariše?“

„Imam jih in tudi dve sestri, Nano in Beto, in tudi babico, ki me često bije.“

Kraljevičevo oko je zasijalo jezno, pa je vzkliknil:

„Kaj, bije te? Zakaj te tvoj oče ne brani?“

„Tudi on mi nič ne odpušča.“

„Ali kakšna je tvoja mati?“

„Ona je dobra, nikoli me ne užalosti. Tudi Nana in Beta me imata radi.“

„Koliko sta stari?“

„V petnajstem letu sta, vaši milosti na službo.“

„Moja sestra ledi (gospodična) Jelisava je stara tudi štirinajst let, moja sestričina ledi Džen Grej je z

mano istih let, moja sestra Meri . . . Ah povej mi, kaj se tudi tvoje sestre neprestano mrdaajo ter slugam zabranjujejo vsak nasmeh?“

„Oj, gospodar, ali misliš, da imata moji sestri sluge?“

Mladi kraljevič pogleda presenečen malega berača, pa reče:

„Ja, potem mi pa povej, kdo jih zvečer slači in zjutraj oblači?“

„Nihče, gospodar; sicer pa se moji sestri ne slečeta, ko gresta spat.“

„Ali imata samo po eno obleko?“

„Ali kaj bi počele z dvema? Saj nobena od njih nima dve teles!“

„Oprosti, nisem hotel rogati se tebi. Ali ti govoriš tako izbrano, si se česa učil?“

„Ne vem, gospodar! Stari, dobri svečenik, oče Andrej, me je naučil nečesa, zdaj pa mi izposojuje knjige.“

„Znaš morda latinski?“

„Da, ali zdi se mi, da znam zelo malo.“

„Le uči se tega jezika. Težak je samo spočetka, grški jezik je mnogo težji. Ali pripoveduj mi o svojem Oafišl-Khortu. Živiš li tam prijetno?“

„Ni ravno najhuje, samo da se tam strada. Kažejo tam burke in opice. Ej, mične so te živalice, in lepo so oblečene. Včasih prirejajo igro, pa vpijejo in se tolčejo, dokler niso vsi mrtvi, a plača se samo vinar, ali kaj hočete, ko se težko pride do vinarja. Mi dečki pa se včasih borimo drug proti drugemu.“

Kraljevičeve oči so zablestele, pa je rekel:

„To bi mi ugajalo! Pripoveduj dalje!“

„Včasih se skušamo v tekanju, poleti se kopamo v reki in plavamo, štrkamo drug drugega z vodo, se

potapljam, vpijemo, skačemo, se igramo v pesku, delamo opeke . . .“

„Dosti je, prekini! To je prelepo! Da bi bil oblečen kakor ti, da bi smel sleči čevlje, pa tako bos capljati po pesku, ter da mi tega nihče ne brani, in me zaradi tega nihče ne krega; oj dal bi za to svojo krono!“

„A jaz bi bil rad samo enkrat tako oblečen, kot ste vi, dragi gospod!“

„Ej dobro! To se lahko zgodi. Sleci svoje cape, pa obleci mojo opravo, a jaz hočem tvojo. To bo sicer kratka sreča, ali hajdi uživajva jo, predno naju pri tem kdo ovira. Pozneje hočeva zopet zamenjati svoji obleki.“

Čez kratko časa sta zamenila obleki ter stopila pred veliko zrcalo in se ogledovala od glave do pete. Pa glej! Zdelo se jima je, da se nista zamenjala. Začuden gledata drug drugega, pa zopet v zrcalo, pa zopet sebe. Slednjič reče kraljevič:

„Ti imaš ravno take lase, iste oči, isti glas, isti stas in iste kretnje kot jaz. Če bi bila enako oblečena, nihče bi ne mogel reči, kateri od naju dveh, ti ali jaz, je princ uelski. Ali pokaži mi, kaj imaš na roki! Rano?“

„Da, ali to ni nič. Vaša milost ve, da je oni vojščak. ki me je prijel za roko, vršil samo svojo dolžnost.“

„Molči, jaz že poznam surovost vojščaka! Zdaj ostani tu, dokler se ne vrnem. To ti zapovem!“

Nato vzame kraljevič urno z mize neko malo, ali za angleško državo sila znamenito reč ter jo shrani, pa naglo odide ves rdeč v licu in jeznega pogleda iz dvora. Dospevši do velikih vrat, potrese ob težkem zapahu in krikne: „Odprite, snamite zapahe!“

Vojščak, ki je bil poprej napadel Tomo, odpahne zapah, ali pri tem udari kraljeviča tako močno v lice, da je ta opotekajoč se padel na cesto.

„To imaš, berač, za to, ker me je Njegova Visokost ukorila radi tebe!“ reče vojščak.

Radovedneži pred vratmi so se s krohotom smejali. Kraljevič pa se je dvignil ves blaten. Ponosno se obrne do stražarja pa krikne: „Jaz sem princ uelski, ti boš plačal z glavo zato, ker si dvignil svojo roko na maziljeno mojo glavo!“

Vojščak pa ga pozdravi po vojaško s svojo sulico in mu reče zasmehljivo:

„Na počaščenje Vam! Pozdravljam Vašo kraljevo Visokost!“ A nato zavpije razjarjen: „Poberi se odtod, norec!“

Nato so gledalci krohotajoči se obkolili malega kraljeviča in ga suvali pred seboj ter so kričali:

„Vstran! Njegova kraljevska Visokost, princ uelski je tu!“

IV.

Kraljevičevo stradanje začne.

Nekaj časa so na ta način preganjali kraljeviča. Potem so ga pustili samega. Tedaj se ogleduje na vse strani; vedel ni, kje je, vedel je samo, da je sredi mesta Londona. Hodil je brez cilja dalje, hiše so postajale vedno redkejšje in manjše. Svoje krvaveče noge, bil je bos, je opral v nekem potoku, potem je begal dalje. Slednjič je prišel do velike cerkve „sivih menihov“, katero je bil prevzel nekoč njegov oče ter jo za vedno poklonil siromašni deci, da bi tam našla pribežališče hrano in obleko. Pri tej cerkvi se je pomešal med dečke, ki so tam igrali. Bili so to varovanci „sivih menihov“. Njim se je izdal za princa uel-

skega ter jih prosil, naj ga peljejo k svojemu učitelju, ker bi rad z njim kaj govoril. Ali dečki so ga zasmehovali ter nagnali pse nanj, da je bežal.

V begu pa je sklenil: „Kadar bom jaz kralj, ne bodo varovanci te cerkve samo jedli, pili in se oblačili, temveč se bodo morali tudi kaj učiti; ker poln želodec nič ne koristi, če sta glava in srce prazna.“ Potem je šepetal: „Oafišl Khort, tako je ime ulici. Samo da jo najdem čimprej, pa sem rešen. Tam me bodo ljudje spremili v kraljevi dvor, pa dokazali, da nisem njihov, temveč pravi kraljevič, in tako bom spet doma.“

Nastopila je neprijazna, burna noč. Kraljevič, dedič angleškega prestola, se je potikal čimdalje bolj po nesnažnih ulicah, kjer je vladala beda in nadloga.

Nenadno ga prime nekdo za vrat in vikne:

„Tako! Ti si tako kasno še vedno na ulici? Gotovo nisi prinesel domov niti vinarja! Če je to res, tedaj se čuvaj, tako ti rečem.“

Kraljevič se iztrga neznancu, pa nehote očisti ramo, za katero je bil prijet.

„Ah!“ vzklikne, „vi ste bržkone njegov oče? Dobri Bog daj, da je temu tako. Potem pojdite po njega, a mene odvedite tjakaj!“

„Njegov oče? Kaj misliš s tem reči? Vem samo, da sem tvoj oče, in o tem te bom kmalu prepričal.“

„Oj, ne šalite se, ne obotavljajte se! Peljite me do mojega kraljevega očeta, bogato vam bo to povrnil. Ne lažem, temveč govorim resnico. Rešite me! Jaz sem resnično princ uelski.“

Mož se je začudil, izbulil oči v dečka, pa je rekel: „On nori. V norišnico z njim!“ Nato ga zgrabi in reče: „Bodi nor ali ne, zdaj hajdi domov, pa dobiš.

palico od babice in mene, da boš imel za enkrat dovolj.“

Nato ga vleče proti hiši, kjer je bilo polno starih in mladih klatežev.

V.

Toma kot kraljevič.

Toma Khenti je ostal sam v kraljičevi sobici. Pregarjal si je čas po svoje. Vrtel se je pred zrcalom pa se je čudil samemu sebi. Potem je ogledoval ves sijaj kraljevičeve sobe, in se je zapored vsedel na vsak naslonjač. In tedaj mu pride na um:

„Ej, da bi me sedaj videli dečki iz Oafišl Khorta! Težko mi bodo verjeli, ko se vrnem domov, pa jim povem ta čudni dogodljaj.“

Preteče pol ure, pa opazi Toma, da se kraljevič še vedno ne vrne. Čuti se osamljenega in posluškuje pri durih. Nakrat začuti neko tesnobo in željo po prostosti. Bil je kot na trnju.

Oh, kaj bi bilo, da pride sedaj kdo v sobo in ga opazi v kraljevičevi obleki. Grozen strah ga prevlada. Z drhtečo roko odpre duri, hotel je vprašati po kraljeviču. V tem hipu pa poskoči na noge šest sijajno opravljenih dvorjanikov ter se mu klanja. Ves prestrašen odskoči Toma in zapre zopet duri.

„Rogajo se mi in zdaj gredo, da me izdajo. Oh, čemu sem šel semkaj!“

V tem se odpro duri, in v svilo oblečen dvorjanič naznani:

„Ledi Džen Grej prihaja.“

V sobo stopi mlada, sijajno oblečena deklica, pa stopi k njemu:

„Kaj ti je gospod?“

Toma se ojunači in reče:

„Usmili se me, jaz sem siromašni Toma Khenti iz Oafišl Khorta v predmestju. Prosim te, posreduj, da bi mogel govoriti s kraljevičem. On mi bo vrnil moje cape in mi bo dovolil, da smem oditi mirno odtod.“

Pri teh besedah poklekne pred njo, sklene roki in jih dvigne kvišku. Deklica ga pogleda prestrašeno in vzkligne: „Oj Visokost, Vi klečite pred menoj!“

Nato splašena zbeži.

In sedaj se je raznesla od sluge do sluge, od plemiča do plemiča, od gospodične do druge, od enega nadstropja do drugega, iz dvorane v dvorano, po dolgih hodnikih žalostna novica: „Kraljevič je znorel!“

Ali kmalu se čuje po hodnikih klic: „Kraljevič prihaja!“

Ubogi Toma je korakal mimo skupin ljudi, ki so se mu globoko klanjali. Nakrat vstopi v divno dvorano. Stopil je pred kralja samega.

Pred njim v naslonjaču je sedel debel mož z osivelimi lasmi. Eno nogo je imel zateklo in povito, in naslanjal jo je na blazino. Ta bolnik je bil grozni kralj Henrik VIII.

„Kaj čujem“ reče Tomi, „ti si hotel mene, svojega očeta, prevariti z neumno šalo.“

Ubogi Toma ga je ves zmeden poslušal in je jedva dihal.

„Ti si kralj?“ reče. „Potem sem izgubljen!“

Kralj ga presenečen posluša, pogleda ga, vzdihne globoko in reče: „Pričakoval sem, da je novica pretirana, ali zdaj vidim, da se mi niso zlagali. Dete moje, ti si bolno, pridi sem k svojemu očetu!“

Toma poklekne pred kralja, a ta pritisne njegovo kodrasto glavico na svoje prsi, pogladi jo in vpraša:

„Kaj ne poznaš svojega očeta, milo dete? Reci, da me poznaš, drugače mi počí srce žalosti.“

„Da, vi ste moj prezvišeni gospodar in kralj.“

„To je res, dobro je; umiri se in ne tresi se tako. Nikdo ti ne bo hudega storil, tukaj te vsi ljubijo.“

„Oj, prezvišeni gospodar, usmili se me, veruj, da sem govoril resnico! Jaz sem eden tvojih najneznatnejših podanikov. Slučajno sem prišel sem, veruj mi, da nisem kriv. Ali premlad sem še, da bi umrl.“

„Ti umreti? Ne govori tako, dragi moj sin!“

„Bog povrni tvojo usmiljenost, gospodar moj in kralj!“ reče Toma in skoči na noge. „Sedaj smem oditi?“

„Oditi? O da, če to želiš. Ali čemu nočeš biti delj časa pri meni?“

„Mislil sem, da sem prost, zato hočem poiskati kot, kjer sem se rodil, kjer stanujejo moja mati in moje sestre. Prosim, pustite me domov!“

Kralj se je zamislil in nakrat vpraša Tomo nekaj v latinskem jeziku. Toma mu odgovori v istem jeziku. To je kralja potolažilo. Vpraša ga potem nekaj v francoskem jeziku. Toma ni odgovoril, ker ni poznal tega jezika.

Kralj se nasloni v svoj naslonjač in reče:

„Očividno se kraljevič preveč uči; to mu je škodovalo na duhu,“ potem se obrne do Tome in reče:

„Umiri se moje dete, kmalu bo bolje. Poljubi me še enkrat, pa se vrni k svojim igračam in zabavam. Tvoja bolezen me žalosti.“

Toma je odšel s težkim srcem, brez upanja, da pride zopet do svoje prostosti. Spoznal je, da je pravi suženj, da bo moral za vedno ostati v tej pozlačeni kletki, zaprt kot osamljen princ, brez vsakega prijatelja.

Kralj pa je dejal dvorjanikom: „Čujte me, mojemu sinu se je otemnil razum, ali upam, da ne za vedno. Odvzemite mu knjige, učiti se ne sme več. Ali on je dedič angleškega prestola: umobolen ali zdrav, on bo vladal. Še jutri naj se ga po starih običajih ustoliči v njegovo čast in dostojanstvo! Razglasite to mojo voljo. — Ah, ta žalost mi bo podkopala življenje!“

„Kraljeva volja nam je zakon!“ so odgovorili dvorjaniki.

VI.

Tomovi svetovalci.

Tomo so odvedli v veliko dvorano. Grof Hertfrd, dozdevni njegov ujec, mu da znamenje, naj sede, ali on se je obotavljal to storiti, ker so okolu njega stali stari gospodje, ki so bili po njegovi sodbi višji od njega. On jih tedaj prosi, naj sedejo, ali vsi so se klanjali, šepetali, se zahvaljevali za ponudbo, pa stali ravno kot prej. Grof Hertfrd pa mu zašepeče:

„Ne zahtevajte tega, prosim Vas; ni dovoljeno, da sedijo v Vaši navzočnosti.“

V tem pride lord Džoan, pa prosi kraljeviča, naj mahne dvorjanikom, da odidejo. Nato reče lord Džoan:

„Njegovo Veličanstvo, kralj, zahteva, da bi milostljivi princ z resnih državnih razlogov svojo bolečino zatajeval toliko časa, dokler ne preide, ter dokler ne bo zdrav kot prej. Ob vsaki priliki pa naj se posvetuje z mano in grofom Hertfrdom, ker naju je pooblastil kralj, da streževa kraljeviču in da sva mu vedno ob strani.“

Toma odgovori odločno:

„Kakor kralj zapoveduje, tako naj se zgodi! Kraljeva volja je sveta.“

Nato reče grof Hertfrd: „Po kraljevi zapovedi bomo sedaj pustili mirovati knjige in učenje. Hočete se morda zabavati z igro, da ne boste utrujeni pri banketu?“

Toma je bil iznenaden in z vprašujočim pogledom pogleda grofa. A Džoan reče:

„Jeli ste zopet pozabili. Grof Hertfrd govori o banketu, to je o svečanostni veliki pojedini, ki jo Vam v čast priredi mesto London. Njegova milost, kralj, je obljubil že pred dvema mesecema, da boste Vi pričujoči pri banketu.“

„Ah, pozabil sem že!“ reče Toma in zardi. Priznal je sam sebi v svoji duši, da bo težko kos tej nalogi. A potem poprosi, da bi mu dovolili spočiti se. Prišel je dvorjanik ter ga odpeljal v drugo mirnejšo sobo. Jedva je Toma stopil v njo, že stegne roko po čaši vode. Ali v tem hipu priskoči v svilo oblečen sluga, prime za čašo, poklekne na koleno in mu poda kozarec vode na zlatem krožniku.

Trudni jetnik sede nato in hoče sleči svoje čeveljčke, ali takoj poklekne drugi sluga in ga sezuje. In kar je še skušal Toma storiti sam, vedno ga je prehitel kakšen sluga. Slednjič si je mislil: „Nu, koncem bodo zahtevali še, da dihajo mesto mene!“

Ko je Toma odšel iz dvorane, ostala sta njegova svetovalca sama. Hodila sta s povešeno glavo gor in dol. Slednjič spregovori Džoan:

„Moj gospod, kaj mislite vi o vsem tem?“

„Mislim takole: kralj je že blizu svoje smrti, moj nečak, kraljevič, pa je znorel in kot norec bo zasedel prestol. Oj, Bog se usmili Angleške!“ reče grof Hertfrd.

„Da, zdi se tako ... nego — — hm, vi ne sumite, da ...“

Grof Hertfrd se ustavi tik njega ter mu ostro pogleda v oči in reče:

„Kaj sumite pa vi? Recite! Itak sva sama.“

„Težko mi je izreči, kar mislim, ker vi ste kraljevičev bližnji sorodnik. Ali če vse premislim, zdi se mi, da ta deček ni pravi kraljevič.“

„Nehajte, lord, to je veleizdaja! Kar si mi rekel, naj bo kot da bi nič ne spregovoril. Nikar pa ne sumi. Kraljevič je sin moje sestre. Jaz poznam njegov glas, njegovo lice in njegovo rast od prvih njegovih dni sem. Norost seveda lahko marsikaj spremeni. Dobro poznam svojega nečaka. On je pravi kraljevič, to vem gotovo, in kmalu bo moj in tudi tvoj kralj!“

Nato sta umolknila oba resna moža.

VII.

Toma obeduje vprvič po kraljevsko.

Ob eni uri popoldne so preoblekli Tomo za obed. Nato ga odvedejo v veliko dvorano, ki je bila polna dvorjanikov, in kjer je bila pripravljena mizica za eno osebo. Vse posode so bile zlate. Dvorni kaplan je zmolil molitev, in Toma se hoče že vsesti pa jesti, ker je bil silno lačen. Ali poprej mu nek grof priveže okoli vrata brisalko. To službo je s častjo opravljala že dolgo njegova rodovina.

Točaj pa je že bil pripravljen, da mu vlije vina v čašo. Tudi prvi komornik je stal tamkaj, ali čemu, to bi nihče ne uganil; bila je pač taka dvorska šega. Sploh je imel Toma, nekdanji berač, poleg raznih dvorjanikov, ki so stali krog njega, še štiriinosemdeset slug pri kosilu. Sicer revček tega ni niti vedel, a če bi tudi vedel, ne znal bi, kaj naj počne ž njimi, kaj naj jim ukaže.

Toma je po svoji navadi prijemal jedila z roko. Poleg tega pa je vedno ogledoval svojo dragoceno brisalko, pa je slednjič dejal nedolžno:

„Prosim, vzemite mi to proč, da ne bi v svoji neokretnosti umazal tega prtiča!“

Poln potrpežljivosti mu odveže grof prtič.

Ko je Toma pojedel tudi slaščice, si je napolnil žepe z orehi. A v tem ga jame nekaj v nosu srbeti in ščipati. Toma jame vihati nosek ter se posili, da bi prikril svoj strah. Gledal je zdaj enega dvorjanika, zdaj drugega, in solze so mu že stopile v oči. Preplašeni skočijo vsi do njega, pa ko zvedo za povod njegovih solz, so vsi zmedeni. Zakonik angleških dvorskih običajev ni glede tega nič omenjal. A ko Tomo vedno bolj skeli v nosu, se slednjič ojunači ter si obriše nosek s svojimi prsti. Navzočim dvorjanikom je odleglo.

Po obedu pristopi k Tomi nek grof in mu ponudi široko, a plitvo in zlato skledo z dehtečo rožno vodo. Ž njo bi si moral dozdevni kraljevič oprati roke in usta. Toma pa tega ni vedel. Premišljuje za hip, kaj naj stori s ponujeno dehtečo vodo, slednjič vzame skledo grofu iz roke, jo nastavi k ustnicama ter jo izpije. Urno pa jo vrne grofu in reče:

„Hvala lepa, ta pijača mi resnično ne tekne. Diši dovolj lepo, ali dobra ni.“

V tem dejanju in v teh besedah so videli dvorjaniki nov dokaz, da kraljevič nori. Ali rekli niso nič.

Nu, slednjič so ga na njegovo željo peljali v njegovo sobico. In tam se je čutil slednjič srečnega, ker je bil brez gledalcev. Vzel je svoje orehe iz žepa ter jih pričel tretji, da je bilo veselje. Ko je pohrustal svoje orehe, zapazi omaro z lepimi knjigami. Med temi knjigami je bila ena, v kateri je bilo vse na-

tančno popisano, kako se mora kraljevič obnašati na angleškem dvoru.

Ta knjiga mu je res prav prišla. Vrže se na širok počivalnik, pa jame knjigo marljivo proučevati.

Zapustimo ga pri tej zabavi.

VIII.

Državni pečatnik.

Kralj Henrik VIII. se je zbudil iz sna okoli pete ure.

„Kako me vznemirjajo te sanje!“ je dejal. „Kmalu bom umrl, kakor vse kaže. Oj ne varajo me znamenja, žila mi utripa vedno šibkeje.“

V tem pa mu zablestijo oči jeze, pa reče: „Ali prej nočem umreti, nego potem, ko je veleizdajnik vojvoda Noarfok že obsojen in mrtev. Vzdignite me, sam hočem zapečatiti smrtno obsodbo izdajalskega maršala Noarfoka!“

Ali ko so iskali veliki državni pečatnik, ni ga bilo nikjer. Slednjič se domislijo, da je kralj ta pečatnik pred par dnevi dal hraniti kraljeviču. Urno stečejo do Tome, ali ta seveda ni nič vedel o tej, za angleško državo tako važni stvari.

Kralj je globoko dihal: „Pustite tedaj, ne vznemirjajte mi ubogega deteta! Gospodova roka počiva na njem. Dal Bog, da ne bi bilo tako.“

Potem zapre oči pa šepeta nerazumljivo. A nato reče:

„Saj imate moj mali pečatnik, ki sem ga nosil na potovanjih s seboj. V moji blagajnici je. Če se je veliki pečatnik izgubil, bo mali zadostoval. Idite mi izpred oči, pa vrnite se mi z glavo noarfoškega vojvode!“

Dvorjaniki so odšli s pooblastilom, da se prihodnjega dne odseče glavo prvemu plemenitašu angleške

države, vojvodi Noarfoku, a kralj je padel v smrtnih težavah v nezavest. Boril se je že s smrtjo.

IX.

Kraljevičevo stradanje.

Zapustili smo kraljeviča v onem hipu, ko ga je Tomov oče, stari Khenti vlekel domov. Kraljevič se je obotavljal in hotel se je s silo iztrgati iz postopačevih rok. Tedaj dvigne Khenti svojo gorjačo, da bi udaril kraljeviča. V tem pa priskoči oče Andrej, ki je bil prihitel na ulico in se zavzame za dečka. Postopač pa udari starčka tako hudo po glavi, da se revež zgrudi na ulico.

Stari Khenti pritira slednjič princa v svoje stanovanje. Ob slabi svetlobi lojeve sveče spozna princ okoliš svojega novega stanovanja in njegove prebivalce.

Dve v cape odeti deklici sta čepeli s svojo materjo v enem kotu, v drugem pa je sedela suha starka, razmršenih las, hudobna babica.

Khenti ji reče: „Zdaj pazi! Čula boš lepo šalo, samo ne pokvari mi je prehitro. Pozneje ga lahko pretepeš, kolikor ti drago.“

Nato se obrne k dečku in reče: „No, če nisi še pozabil svoje prejšnje neumnosti, pa povej, kdo si ti?“

Princ zardi jeze in odgovori:

„To je nedostojno, da se ti upaš zapovedati mi, naj govorim. Že prej sem ti rekel, da sem Edvard, princ uelski.“

Starka je osupnila, Khenti pa jame krohotati se. Ali Tomova mati in njegovi sestri so se užalostile.

„Oj, ubogo dete, bedni Tomo!“

Mati je pokleknila pred kraljevičem, položila svoji roki na njegovi rami, pogledala ga s solznimi očmi,

pa dejala: „Oj, ubogi moj deček, vsemu temu je krivo ono tvoje neprestano čitanje, zmešalo ti je povsem pamet! Ah zdaj si zlomil srce svoji materi.“

Princ jo prijazno pogleda, pa ji reče ljubeznivo:

„Tvoj sin je zdrav in ni nor, dobra gospa. Umiri se, odvedi me v kraljevske dvore, kjer je tvoj sin. Kralj, moj oče, ti ga bo takoj vrnil.“

„Kralj, tvoj oče? Ne govori takih reči, ki nas vse skupaj lahko uničijo. Poglej v me! Nisem li tvoja mati, ki te ljubi nad vse?“

Kraljevič odkima z glavo in odgovori: „Ne; tvojega obraza nisem nikoli videl!“

Žena si pokrije oči z rokama in začne jokati gorke solze.

Khenti pa vpraša kraljeviča surovo: „Pokaži, kaj si danes priberačil!“

Princ pa reče nato: „Ne žali me s takimi stvarmi! Rečem ti še enkrat, da sem kraljev sin!“

Močan udarec Khentijeve roke pade tako silno po kraljevičevi rami, da se ta zapoteče in pade v naročje Khentijeve žene, ki ga privije k sebi ter z lastnim telesom prestrega hude udarce. To razljuti Khentija in babico še huje, pa počneta neusmiljeno pretepati kraljeviča in deklici in njihovo mater, ker so se potegnile za dečka.

„In sedaj takoj spat! Ta šala me je že zadosti utrudila,“ reče Khenti in vpihne svečin plamen.

Ko je oče zaspal, se priplazi mati do kraljeviča, ga pokrije skrbno s slamo in capami, mu pogladi lase ter mu ponudi kos črnega kruha, del svoje večerje. Potem ga še tolaži, nato se vrne na svoje ležišče. In tedaj se ji porodi misel, da je opazila na tem dečku nekaj, kar ni nikoli poprej videla pri Tomi. Sama bi ne znala reči kaj, in zazdelo se je njenemu materinemu

srcu, da ta deček mogoče res ni njen sin. Ali takoj se ji je zdela ta misel smešna, in vendar se ni mogla umiriti. Tedaj premišljuje žena, na kak način bi se prepričala, da je ta deček njen sin. Pa se spomni, da je Toma imel navado, vselej, ko ga je kdo nenadoma prebudil, zakriti si oči z rokama, ali ne z dlanjo roke, temveč s hrbtom roke. Oprezno se splazi do spečega kraljeviča in ga prebudi. Kraljevič je takoj odprl oči, ali rok ni niti ganil.

Žena se začudi in žalostna ne ve, kaj bi sedaj mislila.

„Zgodaj zjutraj se kraljevič prebudi, pa jame govoriti v polsnu: „Gospod Uiljem! Hej, gospod Uiljem! Pridite takoj sem, pa poslušajte, kaj sem danes čudnega sanjal! Sanjal sem, da sem postal beraški deček... ej, kaj ni danes nobenega dvorjanika tu?“

„Kaj ti je?“ vpraša ga tihi glas, „koga kličeš?“

„Gospoda Uiljema, a kdo si ti?“

„Kaj jaz? Tvoja sestra Nana vendar! Oj, Toma, mislila sem, da ti je bolezen že prešla, pa še vedno bledeš, ubogi bratec!“

Zdaj spozna kraljevič, kje je, in hkrati začuti, da ga po vsem telesu še bole sprejeti udarci.

„Joj meni, tedaj ni bil san!“ vzdihne.

Par močnih udarcev po durih zbudi vso družino. Khenti preneha smrčati pa vpraša glasno.

„Kdo tolče? Kaj hočeš?“

Glas za durmi pa reče: „Požuri se pa beži! Oče Andrej, ki si ga včeraj udaril, bo težko ostal živ. Beži, da te ne vlove in zapro!“

Khenti je grdo zaklel pa je takoj zapustil s svojo družino stanovanje. Kraljeviča je držal trdo za roko ter ga vlekel seboj.

Na ulici je bila še tema. Bežali so proti london-skemu mostu, ki drži preko reke Temze.

V tem hipu so prišli naenkrat iz teme v svetlobo. Vršila se je namreč že vso noč velika svečanost na Temzi, angleškemu kraljeviču v čast.

Kakor daleč je segalo oko, plamteli so ob obrežju kresovi. Londonski most je bil ves sijajno razsvetljen, reka sama je blestela v sijaju raznobojnih luči, umetni ognji so švigali po zraku kot ognjen dež ter so spreminjali noč v dan. Povsod so se trli ljudje, peli veselja in vriskali.

V tej gnječi je Khenti zgubil kraljeviča, in kraljevič je porabil to priliko ter je bežal in se pehal dalje med množico.

Sedaj je videl in razumel, da slavi vse mesto ne-pravega princa uelskega. Jasno mu je bilo, da se je beraški deček Toma Khenti okoristil z lepo priliko, pa mu je ugrabil njegovo visoko dostojanstvo in prestol. Drugega mu ni preostajalo, nego da sedaj najde pot do Gildhola, do londonske mestne svetovalnice, in da se da tamkaj spoznati, ter da odkrije goljufivega kraljeviča.

X.

V Gildholu.

Kraljevska ladja, ki jo je spremljalo krasno brodovje, je plavala vsa v sijaju po Temzi sredi predivno razsvetljenih čolničev. Po zraku je odmevala godba, na obalih so plamteli svečanostni kresovi, in nad kraljevim gradom so se svetili nebrojni bengalični plameni. Množica ob obrežju je pozdravljala ladjo z gromovitim: „Živio!“ Vmes so grmeli topovi.

Toma Khenti se je naslonil na svilene blazine, in ves ta prizor se mu je zdel izvanredno čudo.

Oblečen je bil siromašni deček v obleko iz dragocene bele svile, ki je bila tkana z zlatom in posuta z dragimi kameni. Krog vratu je nosil kneževske redove. Ves je blestel biserov in zlata.

Ladje so se ustavile v pristanišču, ki je bilo sredi nekdanjega starega Londona. Toma izstopi s svojim sijajnim spremstvom ter stopi po kratki poti v Gildhol, v londonsko mestno svetovalnico. Sprejme ga lord major, to je londonski župan, na čelu mestnih svetovalcev, ki so bili vsi oblečeni v škrlataste plašče ter so imeli zlate verige krog vratu. Nato ga pelje k dragoceni stolici, nad katero je bilo razpeto krasno nebo. Pred njima so korakali glasniki, a za njima so nosili uradniki mestni meč in žezlo. Nato so se posedli krog mize, in Toma je, poučen že poprej, pil na zdravje iz velikega zatega vrča, ki je potem krožil okoli mize od gosta do gosta. Potem je pričel obed, po obedu pa že v pozni noči sijajen ples.

Medtem pa je stal odet v same umazane cape pravi kraljevič pred Gildholom ter je jasno in glasno dokazoval svoje pravice in zahteval, da se ga pusti skozi vrata v mestno svetovalnico.

Ljudje so se mu pa rogali ter so pričeli zasmehovati ga, da so mu stopile solze v oči vsled tega ponižanja.

„In zopet vam povem, vi neuljudneži, da sem princ uelski, in če mi nihče ne pride na pomoč, vendar se ne ganem z mesta, za katero se hočem boriti!“ vzklikne.

„Bodi princ ali ne; a srčen deček si in brez prijatelja ne ostaneš! Stran!“ se začuje glas, in postaven ter krepak mož, pravi junak, se prerije skozi množico do kraljeviča. „Evo me, da ti dokažem, da ne bi mogel na vsej širni zemlji najti boljšega prijatelja, nego sem jaz Majlz Hendn. Hrani svoje besede, ubogi dečko,

jaz bom s temi ljudmi govoril v drugem jeziku, in umeli me bodo!“

Nov prišlec je nosil nekoč lepo obleko, a sedaj že precej oguljeno. Pozlačeni okraski na nji so že otemneli. Pero na njegovem klobuku je bilo od vetra in dežja razčesano. Z boka mu je visel dolg meč. Vse je kazalo vojščaka.

Njegov prihod in njegove besede so razjarile zbrano množico, in navalili so nanj in na kraljeviča. A Majlz Hendn se nasloni s hrbtom ob zid in izdere meč ter jame mahati najprej s ploskimi udarci, potem pa z ostrino po napadalcih, ki so cepali pod njegovimi mahljaji. Nastala je prava zmešnjava.

Nenadoma pa zatrobi v bližini rog, in četa konjenikov prihaja skozi ulico.

„Na stran! Kraljevi poslanec pride!“

Množica se je razkropila. Majlz Henden pa urno porabi to priliko, dvigne kraljeviča v svoje naročje in izgine ž njim.

Kraljevi poslanec pa stopi v svetovalnico pred veseleče se goste in naznani:

„Kralj je umrl!“

Nehote so pod vtisom te novice vsi povесili glave, a za malo časa. Potem pokleknejo pred Tomo in vzkliknejo, da so se šipe tresle:

„Živio, naš kralj!“

Ubogi Toma je zamišljen gledal ta prizor. Nakrat mu šine misel v glavo. Obrne se do grofa Hertfrda in mu zašepeče:

„Če sedaj kaj zapovem, se mora to zgoditi?“

„Nikdo se ne bi upal zoperstaviti se ti,“ odvrne grof.

„Tedaj,“ reče Toma, „zapovem, naj se takoj izpusti iz ječe Taur vojvodo Noarfoka in naj se ga ne obglavi. Kraljevi zakon naj bo zakon milosti.“

Grof urno odide, da izvrši povelje. A ta novica se je razširila kmalu po vsej dvorani. In tedaj zagrmí od vseh strani Tomi naproti navdušen klic:

„Prenehala je kruta vlada! Živio, Edvard, kralj Angleške!

XI.

Kraljevič in njegov rešitelj.

Čim se je Majlž Hendn z malim kraljevičem rešil iz gnječe, pohiti proti reki Temzi. V tem se je razširjevala žalostna vest po ulicah, in deček jo je slišal s tisoč ust: „Kralj je umrl!“

Ta novica je bednega dečka zelo hudo zadela ter je pretresla vse njegovo bitje. Dobro je umel zgubo, ki ga je doletela, in v dno duše je bil žalosten. Njegov oče je bil v resnici naproti vsem drugim grozen in krut vladar, a njemu naproti je bil vedno ljubezniv in nežen. Solze stopijo kraljeviču v oči, zdaj je čutil, da je najbolj zapuščeno bitje na zemlji. In zopet je drugi klic zadonel na njegovo uho: „Živio, kralj Edvard šesti!“

Oči so mu zablestele, srce mu je utripalo ponosno.

„Oj, kako divno to doni, ker sem — jaz — jaz sem kralj!“

Tako prideta do londonskega mosta. Ta zgradba je bila tedaj že šeststo let stara. Bil je ta most prehod čez reko, a hkrati čudno tržišče. Na obeh straneh mosta, od enega brega do drugega, so bile zidane hiše, v katerih so bile prodajalne, zaloge, krčme in stanovanja za ljudi. Da, celo mala cerkvice je bila sredi mosta med hišami. Most je bil kakor mestece zase, mestece zidano ob eni dolgi in ozki ulici.

V mali krčmi na mostu je stanoval Majlž Hendn. Tja se tedaj poda s kraljevičem. Naenkrat zagrmí glas

za njima: „Stoj! Kje si se klatil toliko časa?“ in stari Khenti skuša zgrabiti kraljeviča. Ali Hendn se postavi pred njega in reče:

„Ne tako hitro in surovo, prijatelj! Kaj te briga ta deček?“

„Kaj me briga? Moj sin je!“

„To je laž!“ vzklikne kraljevič srdito.

„To je srčen odgovor, ali verjeti mu hočem. Pa tudi če bi bil tvoj oče, ne dobi te v svojo pest, da bi te psoval in pretepal, če namreč raje ostaneš pri meni,“ reče Hendn.

„Oj mnogo raje!“ odvrne kraljevič.

„Tedaj je vse v redu. A ti, potepuh, ne takni ga, če ne te nabodem kot gosko!“ reče Hendn ter položi pest na roč svojega meča.

Khenti je odskočil ter zaklel in odšel. Hendn pa stopi z dečkom v svojo sobico, spotoma pa naroči nekaj jedi in pijače. Njegovo bivališče je bilo majhno; priprosta postelja, pa nekaj starega pohištva, to je bila vsa oprava.

Mali kralj se privleče do postelje, pa se ves truden zvrne nanjo in zaspi.

Hendn ga ogleduje usmiljeno in šepeta: „Ta mali berač se obnaša kot doma. Ej dobro, prijatelj mu bom, ker sem ga ravno rešil. Neka sila me privlači k njemu, da ga že sedaj ljubim iskreno. Skušal bom, da ozdravim njegovo bolezen, hočem mu biti starejši brat. Če ga kdo takne, naj le reče svojemu življenju zbogom!“

Nato se skloni nad spečim dečkom ter mu pogladi mlado lice s svojo zarjavelo roko. Sleče si tudi suknjo ter jo vrže na dečka, da bi ga ne zeblo. Potem pre-mišljuje dalje:

„Da, vzeti ga hočem seboj v svojo domačijo. Hendn Hol, kamor bova takoj odšla. Če še živi moj

oče, o katerem nisem slišal že sedem let ničesar, sprejel bo v svoje varstvo tudi tega siromašnega dečka.“

V tem pa pride sluga z jedilom in ga postavi na mizo ter primakne dve stolici.

Deček se prebudi, dvigne se urno in plane k umivalniku, ki je bil v kotu, pa tam postoji, kot da bi nekaj čakal.

„Kaj bi rad?“ ga vpraša Hendn.

„Umil bi se rad!“

„Nu, potem pa se umij!“

Ali deček pocepta nestrpljivo z nožico in reče:

„Nu, tedaj nalij mi vode!“

Hendn je jedva premagal smeh, a hitro priskoči in mu stori po želji.

„In zdaj podaj mi obrisalko!“

Tudi v tem mu Hendn postreže. Nato sede deček k mizi, in Hendn hoče storiti isto. Ali deček zakliče srdito: „Stoj! V kraljevi navzočnosti ne smeš sedeti.“

To je Hendna iznenadilo.

„Zdaj si domišljuje, da je kralj, ker je bržkone čul, da je kralj umrl.“ Ali nič ne reče, temveč odmakne stolicu, vstane, se postavi za kraljem in mu streže.

Kralj izpije kozarec vina pa reče: „Rad bi te hotel bolje spoznati; pripoveduj mi kaj iz svojega življenja, Majlz Hendn. Si li morda plemič?“

„Sem plemenitega rodu, Vaše Veličanstvo. Moj oče je lastnik manjšega viteškega posestva in imenuje se Rihard Hendn iz Hendn Hola. Mater sem izgubil rano, ko sem bil še deček. Imam dva brata, starejšemu je ime Artur, ter je velikodušen kot oče. Mlajši Hugon pa je bil vedno sebičen, nepošten in zvit kot kača. Ta je umel ob vsaki priliki preslepiti mojega očeta; oče pa mu je veroval vse in ga je najbolj ljubil, dasi je bil najmlajši. Hugon je opazil, da je Artur zelo

šibkega zdravja, in mislil si je, da postane on dedič posestva, če Artur umre, in če bi mene ne bilo na svetu. Zato me je obrekoval pri očetu, dokler se moj oče ni odločil, da me pošlje po svetu v vojsko. Prebil sem zatem hude bitke, marsikatero trpljenje na kopnem in na morju. Ujet v bitki sem preživel sedem let v sužnosti, ali vseeno nisem umrl, kot je morda upal moj brat Hugon. In sedaj se vračam reven domov. Moja povest je končana, kralj!”

„Sramotno so te izdali!” vzklikne kralj. „Ali jaz ti že pripomorem do pravice. Bog mi je priča!”

Nato je deček jel pripovedovati Majlzu svojo zgodbo slednjih dni. Majlz se mu je čudil pa si je mislil:

„Kaj si ta deček vsega ne umišlja!” a potem reče: „Ti ostaneš moj ljubimec, moj mali tovariš. Postal boš znamenit mož, jaz pa se bom pohvalil. Glejte, bom dejal, tega sem jaz rešil.”

Kralj ga prekine: „Res, rešil si mi življenje in krono s tem. Izreci kakšno željo, pa ti jo izpolnim.”

„Potem moj gospodar,” reče Majlz Hendn, „prosim, da mi daš milostno pravico, da smem jaz in da smejo moji potomci sedeti v kraljevi navzočnosti s pokrito glavo, in da nam nihče ne sme tega braniti.”

Tako reče in poklekne pred dečka. Ta pa ga udari nalahko z njegovim mečem po rami v znak, da ga je povzdignil v viteški stan.

„Vstani, pa sedi! Tvoja prošnja je uslišana. Dokler bosta obstojala Angleška in angleški prestol, ti ne bo nihče kratil te pravice.”

Hendn sede k mizi in si misli zadovoljen: „To je bila srečna misel. Jedva sem se mogel še vzdržati na nogah. Če bi mi to ne prišlo na um, bi moral gotovo še tedne in tedne stati na nogah, dokler bi deček ne ozdravil. Sedaj sem postal tudi še vitez v

kraljestvu njegovih bolnih sanj. Nu, v tem se vidi njegovo dobro in hvaležno srce.“

XII.

Kraljevič izgine.

Oba tovariša jame prevladovati spanec. Kraljevič reče: „Sleci mi te cape!“

Hendn stori to drage volje, pa ga položi v posteljo, pokrije ga, pa išče po sobi prostor, kamor bi on legel. To opazi mali kralj pa reče: „Ti boš legel pred duri kot čuvaj!“

„Oj, zlati otrok, res kot bi bil rojen za kralja!“ pomisli Hendn, pa leže pred duri: „Spal sem slabše celih sedem let, ne bo me konec niti danes.“

Zjutraj zgodaj vstane Hendn in zbudi kralja.

„Milostljivi gospodar, imam nekaj opravkov v mestu, ali hitro se vrnem, medtem še malo pospite.“

Čez pol ure se Majlz zopet vrne v svojo sobico. Prinesel je seboj deško obleko, ki jo je bil kupil za kralja. Bila je sicer že obnošena, a mnogo bolja od cap, ki jih je deček sedaj nosil.

„Če bi imel polno mošnjo, bi bil kupil že kaj boljšega,“ govori potihoma seboj, da bi ne prebudil dečka, ki je očitno še spal. „Ali zadovoljiti se bo moral s tem. Čaka naju še dolgo potovanje. Tu v krčmi sem plačal že zajutrki; nu, preostane mi še novcev, da kupim dva oslička, pa da se preživiva do Hendn Hola. Oj, veselo bova tam živela, konec bo tam tvojega in mojega stradanja in s tem tvoje bolezni,“ je govoril tiho in pokrpal še tuhtajočo kupljeno oblečilo.

„Živio, zdaj je vse gotovo! Zdaj ga prebudim, da vstane.“

Ali ko je nato Hendn odgrnil posteljno odejo, zapazi s strahom, da dečka ni več, in tudi njegovih cap ne. Takoj pokliče krčmarja in ga vpraša, kam je šel deček.

„Malo potem, ko ste odšli vi, pritekel je nek mladenič, pa je rekel, naj vaš mali takoj pride onostran mosta, kjer ga vi čakate. Deček se je obotavljal, a slednjič je vendar šel.“

„Ah, tega mladeniča je poslal prav gotovo oni nepridiprav, ki se je izdajal včeraj za njegovega očeta. Sedaj sem te izgubil moj ubogi, slaboumni kraljevič. Ali našel te bom; iskal te bom po vsej deželi, dokler te ne najdem. A zdaj urno, urno; zajuterk naj pojedjo miši, jaz nisem več lačen!“ In zdirjal je na ulico.

XIII.

Kralj je umrl! Živio, kralj!

Toma se je prebudil. Sanjal je, da je pri svoji materi, pri svojih sestrah Nani in Beti. Zato je začuden pogledal dvorjanika, ki je klečal pred njegovo posteljo.

„Povej mi, kdo sem jaz?“ ga vpraša zmedeno.

„Včeraj si še bil princ uelski, danes pa si moj najmilostljivejši gospodar, Edvard, kralj angleški.“

Soba je bila polna dvorjanikov, oblečenih v znak žalosti v temnomodre plašče.

Toma se dvigne v postelji, in zdaj je pričel imeniten posel oblačenja. Vsak del obleke je šel skozi neštevilo rok raznih dvorjanikov in dostojanstvenikov, predno ga je slednji oblekel Tomi.

Tako je prišla vrsta tudi na svilene hlače. Tudi te so šle z roke v roko, a slednji dvorjanik, ki jih je imel nataktni Tomi, jih bolje pogleda in se silno prestraši. Urno vrne hlače poleg njega stoječemu, ta tudi

prebledi kot stena in jih vrne tretjemu. In tako so šle hlače zopet svojo pot nazaj, in vsi so se zgražali in prebledevali.

Nu, kaj je bilo? Na hlačah je manjkal gumb.

Ko prineso nove hlače, in je Toma smel vstati, ga še umijejo in počesejo.

Nato ga peljejo v prestolno dvorano, kamor so ga spremili dvorjaniki in visoki uradniki ter telesna straža petdesetih plemičev s pozlačenimi meči.

Zdaj je bilo treba reševati državne zadeve.

Poleg Tome je stal grof Hertfrd, da pomaga mlademu kralju s svojim svetom.

Odprli so oporoko umrlega kralja. To Tome ni kaj posebno zanimalo.

Ko pa je tajnik čital obračun o izdatkih slednjih šest mesecev kraljevega dvora, in je Toma čul, da se je izdalo 28.000 funtov šterlingov*) v tem času, pa da jih 20.000 še ni plačanih od te vsote, se je hudo prestrašil.

„Že vidim,“ je dejal, „da bomo morali varčevati. Del dvorjanikov bomo odpustili iz službe, ti itak le okolu pošadajo ter nadlegujejo človeka, kot da bi bil lesena punica brez možgan in rok, in bi se ne znal sam poslužiti. Vem za malo hišico na ribjem trgu...“

Pritisk na njegovo ramo je poučil Tomo, da je rekel zopet nekaj nepristojnega. Zardi in obmolkne tedaj. Potem zopet čuje, kako je pokojni kralj podelil grofu Hertfrdu naslov in čast vojvode ter še drugim dvorjanikom razne nagrade.

Tedaj si je Toma mislil, da je tudi on v tem hipu kralj, pa bi lahko imenoval svojo dobro mater za vojvodinjo. Ali koj se domisli, da bi poslali po zdravnika, če bi to predlagal, češ, da zopet nori.

*) Funt šterlinga je prilično 21 kron.

Nadaljna razprava o državnih zadevah se ni mogla vršiti, ker je kralj, t. j. Toma, lepo zaspal na svojem prestolu.

Pozneje je bil Toma zopet sam v svoji sobici. Tedaj stopi pred njega dvanajstleten, šibek deček, ves črno oblečen. Odkrite in vpognjene glave se mu približa. Toma ga ogleduje začudeno in ga vpraša:

„Kdo si? Kaj hočeš?“

Boječe reče deček: „Saj me poznaš, moj gospodar. Jaz sem deček, ki ga mesto tebe šibajo.“

„Mesto mene te šibajo?“

„Da, milostljivi gospodar! Jaz sem Hemfri-Merlo! Saj se me morate spominjati. Stvar je zelo umljiva. Nobeden ne sme z udarci kaznovati posvečene osebe princa uelskega. Ali če se dogodi, da kraljevič kaj pogreši, šibajo mene. To je popolnoma v redu, ker to je moja služba, ki mi nese dobiček.“

Toma si je mislil: „To je pa res čudno! Škoda, da niso nastavili še kakšnega dečka, katerega bi mesto mene oblačili in česali.“ Potem pa reče glasno:

„Nu, reci tedaj, kaj bi rad?“

„Nič ni posebnega, moj gospodar. Dva dni sem je Vaše Veličanstvo napravilo tri pogreške v grški nalogi, za te pogreške mi je učitelj pretil, da me pretepe. Ali niso me še prešibali, morda radi žalosti po umrlem kralju. Zato sem prišel, da boš zame govoril.“

„Da ti odpustijo kazen? Brez skrbi bodi, takrat te ne bodo šibali; pobrigati se hočem za to stvar.“

„Oj hvala, milostljivi gospodar!“ vzklikne deček in poklekne pred Tomo. „Ali še nekaj mi je na srcu. Zdaj, ko si kralj, lahko storiš, kar je tebi prav. Lahko bi vrgel knjige in učenje za peč. Ali če bi to storil, sem jaz brez službe in brez kruha in z mano moja mala sestra, ker siroti sva.“

Toma je bil ganjen, pa pravi velikodušno: „Nič se ne boj deček! Ostal boš vedno v svoji službi, da še več, ta služba ostane dedna tebi in tvojemu potomstvu. Vzel bom spet knjige v roke, in toliko pogreškov bom napravil v vsaki nalogi, da boš imel trikrat večje dohodke negoli dosedaj.“

Deček se mu prisrčno zahvali in odide.

XIV.

Toma kot kralj.

Toma se je kot kralj tekom dni obnašal vedno bolje, in bilo, da je imel sprejemati tuja odposlanstva, ali obedovati javno pred množico oči.

Četrty dan svoje vlade je stal ob oknu ter gledal na ulico. Pa je zapazil na ulici tri zločince, moškega in dve ženski, ki so jih gnali na morišče. Množica ljudi jih je spremljala. Na Tomovo povelje jih privedo pred njega v dvorano, ki je bila v hipu polna dostojanstvenikov in plemenitih gospodov.

Za par hipov se oglasio vojaški koraki, in v dvorano stopijo obsojenci. Spremljal jih je sodnik in oddelek kraljeve straže. Sodnik poklekne pred kraljem, a potem se poda vstran. Obsojenci pokleknejo tudi pred njim in kleče čakajo na nadaljna povelja. Toma je pazljivo motril te nesrečneže. In tedaj se je spomnil, da je moža že nekoč videl in sicer na novega leta dan. Tedaj bi se bil skoro utopil eden Tomovih tovarišev v Temzi, če bi ga ta neznani mož ne rešil iz rečinih valov.

Obrne se do sodnika ter vpraša: „Kaj je zakrivil ta mož?“

Sodnik poklekne in reče: „Zastrupil je moža, Veličanstvo.“

Toma dalje vpraša: „Ali je to dokazano?“

Sodnik odgovori: „Jasno je dokazano, Vaše Veličanstvo.“

Toma vzdihne: „Potem je zaslužil smrt.“

Obsojenec je sklenil roki ter je zaprosil z obupanym glasom kralja: „Oj, moj gospodar in kralj, usmili se me! Nedolžen sem; moja krivda ni jasno dokazana. Ali o tem nočem govoriti, sodba je že izrečena nad mano in ne more se preklicati. Ne prosim te tedaj za življenje, ali izkaži mi drugo milost in zapovej, da me obesijo in ne zažgo živega na grmadi!“

Toma skoči prestrašen pa vzklikne: „Nesrečnik, naj bo, kakor želiš! In če bi bila tvoja krivda še večja, take grozne smrti ne smeš umreti!“

Nesrečnik se mu zahvaljuje, a Toma se obrne do vojvode Hertfrda pa ga vpraša: „Kako mora sodnija ukazati tako nečloveško in grozno usmrtenje?“

„Zažgati zločinca na grmadi je po zakonu kazen za takšne zločince, Veličanstvo,“ mu odvrne ta.

„Ta zakon se mora izpremeniti!“ reče Toma.

Vojvoda, ki je bil usmiljen in velikodušen mož, se je razveselil in je dejal: „Plemenite besede Vašega Veličanstva so odpravile smrtno kazen na grmadi. Zgodovina se bo tega spomnila v čast in slavo tvoje kraljevske rodovine.“

Sodnik je že hotel odpeljati jetnika, kar reče Toma: „Počakaj, gospod, da to stvar natančneje preiščem. Povej, česa se ga obdolžuje!“

„Doznali smo, da je ta mož prišel v neko vas, kjer je v neki hiši ležal bolan kmet. Bolnik je bil sicer sam, ali ko je ta mož odšel iz vasi, je kmet v krčih umrl, kot da bi bil zastrupljen.“

„Je li kdo videl, da bi bil obsojenec podal kmetu strupa?“ vpraša Toma.

„Tega ravno ne!“ odgovori sodnik. „Ali videli so ga priti in oditi iz vasi.“

„To še ni dokaz, da je zastrupil kmeta!“ reče Toma in se obrne do obsojenca: „Moreš kaj navesti v svojo obrambo?“

„Ničesar takega, kar bi dokazalo jasno mojo nedolžnost, moj kralj. Prijateljev nimam na svetu, da bi izpričali, da onega dne niti nisem bil v oni daljni vasi. Ali na svojo vest lahko rečem, da sem onega dne bil v Londonu ter celo rešil dečka iz valov Temze.“

„Čakaj! Kdaj je bilo to?“ prekine ga Toma z napetostjo.

„Novega leta dan,“ odgovori obsojenec.

„Izpustite jetnika takoj na svobodo, kralj to zapoveduje!“ reče Toma, prepričan o moževi nedolžnosti; saj ga je sam videl, kako je rešil njegovega tovariša smrti. A tega ni povedal, temveč je rekel: „Jezi me, da se obsoja ljudi v smrt brez pravih dokazov.“

Izpustili so jetnika, a pripeljali so sedaj jetnici, mater in devetletno deklico.

„Kaj sta pregrešili?“ vpraša Toma sodnika.

„Vaše Veličanstvo, obtoženi sta, in dokazano je da sta se prodali hudiču.“

Toma vpraša: „Kje se je to zgodilo?“

„Pred kratkim časom sta opolnoči v neki stari cerkvi napravile pogodbo s hudičem.“

„Kdo jih je videl?“ vpraša dalje Toma.

„Videl jih ni nihče,“ odgovori sodnik.

„Sta li priznali, da sta se zvezali s hudičem?“ vpraša Toma.

„Ne, ali z močjo, ki sta jo dobili od hudiča, sta povzročili tako nevihto, da je opustošila vso okolico.“

„Jeli ta nevihta poškodovala tudi hišo te žene?“

„Da, Veličanstvo, vso hišo ji je raznesla.“

Toma reče nato: „To pa se mi zdi čudno, da bi bila prodala ta žena svojo dušo in dušo svoje hčerke hudiču za edino umetnost, da bi znala narediti nevihto, ko je ta umetnost prinesla tudi nji škodo. Če je to res, je ta žena nora, in norce se ne more kaznovati. Sicer pa, sme po angleških zakonih devetletno dete sklepati že pogodbe?“

„Ne sme,“ reče sodnik, „in če sklene tako pogodbo s kakšnim Angležem, potem pogodba ni veljavna.“

„Tako torej,“ vzklikne Toma, „zato pa bi bila po vašem mnenju veljavna pogodba, ki jo je to dekletce, kakor pravite, sklenilo s hudičem. To mi ne gre v glavo!“

Stari dvorjaniki so prikimali z glavo, v znak, da odobrujejo te modre besede kralja.

Toma pa se je obrnil do žene in ji je rekel: „Pokaži sedaj svojo čarovniško moč! Dam ti kraljevo pismo, da ne bo treba umreti ne tebi, ne tvojemu otroku, niti te nihče ne bo smel vnovič obtožiti in obsoditi, če narediš tu pred menoj nevihto.“

Marsikateri praznovorni dvorjanik bi bil tedaj rad pobegnil iz dvorane, tako se je prestrašil kraljevega povelja ženi. Ali žena je zdihovala in vila roke in zatrjevala, da ne zna povzročiti nevihte, in če bi imeli ona in deklica umreti na mestu.

„Dobro,“ reče Toma, „menim, da govori žena resnico. Če bi bila moja mati na njenem mestu, bi se ne pomišljala ter bi povzročila nevihto in tudi potres in sama bi vsled tega umrla, samo da reši življenje svojega otroka. To bi storila vsaka mati, ker v tem so si vse matere enake. Prosta si, žena, in tudi tvoja deklica. Pojdita, kamor vama ljubo, ker jaz sem prepričan, da sta nedolžni!“

Stari dvorjaniki so spet pokimali z glavo na te modre besede, in eden izmed njih je rekel: „Če je ta kralj prismojen, kakor pravijo, potem bi želel, da bi bili vsi mi tako prismojeni!“

XV.

Kralj med lopovi.

Majlz Hendn je po vsem mestu iskal izginulega dečka, ali našel ga ni. V tem pa mu šine na um, da je povedal dečku, da pojde domov v Hendn Hol. Srce mu je dejalo, da ga bo tam našel. Urno tedaj krene tjakaj.

Medtem pa je oni mladenič, ki je zvabil kralja iz krčme, speljal tega po vijugastih londonskih ulicah na glavno cesto, ki je peljala iz mesta. Slednjič sta prišla v gosto šumo ter stopila v napol podrto kočo. In tam ga je s porogljivim smehom sprejel stari Khenti:

„Nu, si vendar prišel k svojemu očetu! Kje pa so mati in sestri?“

Kralj se srdito obrne in reče: „Ti nisi moj oče! Jaz sem kralj, in moja mati je že umrla, sestre pa so v kraljevski palači.“

Spoznal je, da je zopet v oblasti tega potepuha. Ali bil je zelo truden. Zgrudi se na kup slame v kotu in kmalu trdno zaspi.

Medtem se je znočilo. V kočo je prišlo čimdalje več postopačev, tatov in beračev, moški, ženske in otroci. Zanetili so ogenj, kuhali in jedli, pili žganje in peli.

Kralj se prebudi iz sna in stopi k glasni družbi.

„Izpustite me; jaz nisem vaš tovariš, jaz sem kralj angleški Edvard!“ reče.

Na te besede prasnejo vsi v krohoten smeh.

„Živio, kralj Fi-Fi prvi, kralj luninih telet!“ so se drli kot nori.

„Hajd, kronajmo ga!“

„Dajte kraljevski plašč in žezlo!“

„Posadite ga na prestol!“

Tako so kričali, in predno se je kralj zavedel, že so mu nataknili na glavo kositren lonec, ogrnili ga z razcapano odejo, posadili ga na star sod ter mu mesto žezla potisnili v roko popeček.

Potem so padli pred njim na kolena in ga nadlegovali z raznimi porogljivimi prošnjami ter vpili:

„Bodi nam milostljiv, dragi naš kralj Fi-Fi!“

Od jeze in studa stopijo kralju gorke solze v oči in misli si pri sebi: „Kaj sem zakrivil tako hudega, da ravnajo z menoj na ta način!“

XVI.

Kralj zbeži lopovom.

V jutranji zori zapuste lopovi svoje skrivališče, pa se podajo skupno na pot.

Ljudje so jim šli s pota, in kjer so se prikazali, tam so zapirali vrata in s strahom gledali za njimi. Okoli poldne dospejo do večjega trga ter se razkrope po ulicah, da bi lažje opravili svoj posel, t. j. beračili in kradli.

Pri tem se posreči kralju, da se iznebi tovariša, ki je šel z njim ter zbeži urnih nog. Ni prej postal, predno ni videl, da je varen pred vsako nezgodo.

Bežal je nekoliko ur, a vedno se je ogledoval bojazljivo, jeli ga ne zasleduje kdo. Bil je lačen in truden, in temna hladna noč je nastopila. Z ranjenima nogama se je angleški kralj vlekel dalje. Slednjič zagleda v bližini blede svetlobo. Stopi bližje in zapazi,

da brli svetiljka pred odprtim hlevom. Brez obotavljanja stopi v hlev, se prištuli k mlademu teletu ter pokrije sebe in njega s staro odejo.

Zunaj je pihal mrzel veter, a malemu kralju je bilo pri teličku tako toplo in dobro, da je kmalu zadremal.

Zjutraj se prebudi. Hlevna vrata so se odprla, in dve deklici stopita v hlev. Postaneta in ga ogledujeta radovedno ter šepetata med seboj. Potem stopi starejša bližje in ga vpraša: „Kdo si ti, deček?“

„Kralj sem!“ odgovori ta.

Deklici osupneta, pa ga debelo pogledata.

„Kralj si, kakšen kralj?“

„Kralj Angleške!“

Deklici se spogledata iznenadeni. In ena vpraša tiho drugo: „Si li čula? Pravi, da je kralj. Jeli to resnica?“

„Gotovo je resnica, čemu bi pač lagal?“ odvrne druga.

Potem pa hitro odvedeta dečka v hišo, da izprosita od matere kosilce zanj.

Mati obeh deklic je bila uboga vdova, pa je prijazno in sočutno sprejela kralja, ker se ji je smilil zapuščeni deček, ki je po njenem mnenju moral biti nor. Rada bi tudi zvedela od dečka, odkod je prišel, ali on je govoril le o kraljevskem dvoru, in to se vdovi nikakor ni zdelo verjetno. Naročila mu je slednjič, naj pazi na lonce, v katerih se je kuhalo kosilo, ter je odšla po opravkih. Kralj je res pazil na lonce, a tako dobro, da se je skoraj vse prismodilo, ko se je vrnila žena. A ni ga ozmerjala kljub temu, dala mu je jesti, da se je pošteno nasitil, okrepčal in razveselil. Po kosilu mu reče žena, naj opere posodo. Kralj se je lotil tudi tega posla, dasi mu ni šel posebno od

rok. Spoznal je, da to ni ravno tako lahko. Nestrpljivo pa je čakal prilike, da bi nadaljeval svojo pot.

V tem zapazi skozi okno starega Khentija na cesti. Urno popusti vse ter zbeži skozi zadnja vrata na polje. V smrtnem strahu zbere vse svoje sile in beži v bližnji gozd. Tam se ustavi in prisluškuje, a kroginkrog je vladala svečanostna tišina. Še dalje se zateče v gozd, ki je postajal vedno temnejši in gostejši.

Mrak je že legel na zemljo, nočilo se je že. A kralj je bežal dalje brez cilja.

Slednjič je prišel iz šume, ali v tem zagleda pred seboj starega Khentija in nekega drugega potepuha. Dasi se je kralj branil, vendar ga Khenti surovo poprabi za roko. Ali v tem hipu je nekdo udaril s ploskim mečem lopova po roki. In čudno opremljen vojščak, lastnik tega meča, je vzkliknil s šaljivim glasom:

„Hej, dobri ljudje, počakajte, da poravnamo to zadevo zlepa, brez jeze in surovosti!“

Ta vojščak je bil Majlz Hendn, ki je končno našel svojega dečka. Kralj se ga razveseli srčno in vzklikne vzradoščen: „Dolgo sem čakal nate, a zdaj si vendar prav prišel. Vitez Majlz, razsekaj te ljudi na same kosce!“

Hendn zataji svoj smeh in reče kralju: „Tiho, tiho, dragi kralj; ne govori tako! Zanesi se name, in vse bo dobro.“

In res ni bilo potreba razsekati potepuha, ker ta dva sta vpričo postavnega vojščaka in golega meča že kdaj pobegnila.

XVII.

Hendn Hol.

Majlz odide s kraljem urno v krčmo, kjer je bival, da uredi svoje reči in da plača račun. Čez nekaj časa

sta že jahala oba prijatelja, vsak svojega mežga proti Hendn Holu.

Kralj se je preoblekel v oblačilice, katero je zanj kupil Majlz Hendn v Londonu. Zdaj mu je bilo dobro in toplo.

Potovala sta dalje in dalje in si pravila doživljaje slednjih dni. Drugega dne sta prišla v bližino Hendn Hola.

Pokrajina je bila tu zelo lepa in prijetna, posejana s pristavami in sadnimi vrtovi. Pot ju je vodil preko lepih livad, in valovita nižina je spominjala na morsko valovje. Popoldne sta dospela na mal hribček, odkoder je bil lep razgled. Majlz pa je gledal, jeli ne opazi svojega doma, kamor se je vračal kakor izgubljeni sin. In tedaj vzklikne vzradoščen:

„Evo, tam je naša vas, moj kralj, a za njo je Hol! Njegove stolpe se vidi odtod, a oni gozdič tam je grajski vrt mojega očeta. Videl boš, kako je vse krasno in divno. V gradiču je sedemdeset sob in sedemindvajset slug. To stanovanje nama bo gotovo ugajalo! Hajd, pohitiva, ne morem več brzdati svoje nestrpljivosti in svojega hrepenenja po domu!“

Jahala sta čim hitreje mogoče. Po vijugasti stezi ob visoki živi meji sta prišla do visokih vrat. Pred njima se je dvigal krasen gosposki grad.

„Dobro došel v Hendn Holu, moj kralj!“ zakliče Majlz veselo ter razjaše pred velikimi vratmi in pomaga kralju razjahati. Potem ga prime za roko in urno odide ž njim v grad. Prideta v dvorano. Tamkaj je sedel mlad človek pri mizi blizu velike peči, v kateri je gorel plamen. K njemu pohiti Majlz in krikne:

„Hugon, objemi me! Reci, da se raduješ, ker sem se povrnil.“

Hugon, Majlzov mlajši brat, vstane in ga začuden pogleda, pa reče mirno:

„Zdi se mi, da si znorel, ubogi tujec! Kaj sem ti pač jaz?“

„Kaj si mi? Brat vendar, Hugon Hendn!“ reče Majlz odločno.

A Hugon odvrne uljudno: „A kdo si ti?“

„Kaj me ne spoznaš? Tvoj brat, Majlz Hendn sem!“

„Ti se hočeš šaliti z menoj! Kako bi pač mrtvi vstali iz groba? Oj, ta novica je prelepa, da bi bila tudi resnična. Pridi sem k oknu, da te morem bolje videti!“

Nato prime Hugon Majlza za roko ter ga povleče k oknu in ga ogleduje od vseh strani. Slednjič ga odrine od sebe in reče:

„Usmiljeni Bog, daj mi toliko moči, da prenesem to sleparijo!“

Majlz reče začuden: „Kakšno sleparijo? Nisem li tvoj brat?“

Hugon odmaje z glavo, rekoč:

„Bog daj, da bi bilo to res! Ali jaz ne najdem nobene podobnosti med teboj, tujec, in mojim bratom. Vrhutega mi je pred šestimi leti javilo neko pismo smrt mojega brata Majlza.“

„To je laž! Pokliči očeta! Ta me bo takoj spoznal.“

„Moj oče je mrtev,“ reče Hugon.

„Moj oče mrtev!“ ponovi Majlz z drhtečim glasom, a dostavi: „Potem pokliči starejšega brata Artura!“

„Artur je tudi že umrl.“

„Tudi Artur je mrtev! O Bog! Pokliči tedaj služabnike!“

Hugon zapusti brzo sobo in pripelje čez nekaj časa svoje slugе. A bili so sami mladi ljudje, ker je

stare zveste služabnike Hugon zapodil iz službe, kakor hitro se je po krivem polastil Hendn Hola. Ti služabniki seveda niso spoznali Majlza, saj ga nikoli niso videli.

„Moji služabniki te tudi ne poznajo, tujec,“ reče Hugon porogljivo.

Sedaj mine Majlzu potrpežljivost. Srdito pograbi hudobnega brata za vrat in ga sune ob zid.

„Lopov!“ mu reče. „Goljufati me hočeš za mojo domačijo!“

Hugon pade ves rdeč v licu na bližnjo stolico in zapove služabnikom, naj zgrabijo in zvežejo tujca. Služabniki planejo na Majlza, in huda borba nastane. Ali slednjič so nadvladali močnega vojščaka, zvezali njega in tudi kralja in ju odpeljali v ječo.

XVIII.

Kralj v ječi.

Kralja in njegovega prijatelja so zaprli v ječo, v kateri je bilo vse polno jetnikov. Kralj je vsakega vprašal, čemu so ga zaprli, in spoznal je, da je v ječi mnogo ljudi, ki jih je pahnilo v nesrečo le praznoverje onih časov. Sklenil je izpremeniti angleške zakone, ko hitro pride da svoje veljave in časti.

Nekoč pripelje jetničar nekega starca pred Majlza, pa mu reče: „Vidiš, ta je oni goljuf, ki pravi, da je Majlz. Jeli ga spoznaš?“

Starček, ki je nekoč služil pri Majlzovem očetu, pogleda Majlza natanko v obraz, ali potem odkima z glavo, rekoč: „Ta ni Majlz Hendn in tudi nikoli ni bil!“

Majlza so osupnile te besede, ker je iz prejšnjih časov sem poznal starčka kot poštenega in resnicio-ljubnega služabnika. A jetničar vzklikne: „Prav imaš,

in dobre so tvoje oči, starec! Če bi bil jaz gospod Hugon, bi ukazal obesiti tega goljufa!“

Nato se okrene jetničar v stran, ker je imel še po drugih celicah opravka.

Jedva pa se je oddaljil, že pade starček pred Majlzom na kolena in vzklikne: „Hvala bodi Bogu, da te je ohranil pri življenju, plemeniti moj gospodar! Sedem let smo mislili, da si mrtev, ali glej zdaj te vidim živega! Spoznal sem te takoj. Siromašen sem in star, in če zapoveš, gospod, bom razglasil resnico o tvojem povratku povsod, in če me bodo radi tega tudi obesili.“

„Nikakor!“ reče Hendn, „tega ne smeš storiti, uničil bi s tem sebe, a meni ne bi nič koristil.“

Nato ga jame Majlz izpraševati o spremembah, ki so se izvršile med njegovo odsotnostjo v Hendn Holu. Ta nadaljni razgovor kralja ni več zanimal. Ali ena starčkova novica je oživila zopet kraljevo pozornost. Stari sluga je omenil, da bodo pokojnega angleškega kralja pokopali tekom par dni v Windzoru, šestnajstega dne tekočega meseca, a dvajsetega bodo kronali novega kralja v Uestminstru. Tedaj pojde bržkone tudi Hugon h kronanju, ker upa, da bo pri tej priliki imenovan za angleškega plemenitaša.

Te vesti so osupnile mladega kralja izvanredno. Nestrpljivo je pričakoval čas, ko bo zopet prost, da bi se vrnil v London.

XIX.

Žrtev.

Slednjič je prišla tudi Majlzova pravda do razprave. Obsodili so ga kot nepopoljšljivega postopača, da bo moral dve uri sedeti v kladi ob sramotnem stebru, ker je napadel gospodarja Hendn Hola.

O njegovi trditvi, da je tožiteljev brat, da ima pravico do posestva, sodniki niso niti razpravljali.

Kralja sicer niso obsodili, dasi je bil v Majlzovi družbi, ker se jim je zdel premlad, a opominjali in okregali so ga pošteno.

Peljali so Majlza k sramotnemu stebru pa so ga vklenili v klado. Neizrecno bol je občutil kralj, ko je videl, kako ravnaajo z njegovim ljubljencem. A ko je videl, da je nekdo izmed surovih gledalcev vrgel Majlzu jajce v obraz, kjer se je razbilo, plane k stražarju, ki je stražil pri Hendnu, ter zavpije srdito: „Sram vas bodi! Takoj ga izpustite! On je v moji službi; jaz sem ...“

„Oj tiho!“ vzklikne Majlz preplašen. „Hočeš li, da te ubijejo? Ne slušajte na njegove besede, ker on je nor.“

„Jih tudi ne maram poslušati,“ odvrne stražar, „ali dober nauk mu bom dal.“

Potem se obrne do nekega sluge in mu reče: „Nameči temu malemu norcu par palic, da se nauči, kako se mora obnašati!“

„Pol ducata mu res ne bo škodilo!“ se oglasi Hugon, ki je ta hip prijezdil, da vidi, kako se izvršuje kazen.

Pograbili bi kralja in šibali bi ga, če bi Majlz ne dejal: „Pustite dečka v miru, saj vidite, kako je mlad in slab! Šibajte raje mene mesto njega.“

„To je res dobra misel; to moram priznati,“ reče Hugon s peklenskim posmehom. „Pustite tega dečka, pa mesto njemu nabrišite onemu potepuhu dvanajst čvrstih udarcev s šibo.“

Hendna so takoj vzeli iz klade, pa ga slekli do golega do pasa ter ga šibali po plečih.

Kralj je obrnil pogled vstran ter srčno zajokal.

„Oj, ti junaško, dobro srce,“ je mislil, „nikoli ne bom pozabil tvoje požrtvovalnosti! Kdor reši svojega kralja ran ali smrti, ta dovrši velik čin. A to je neznatno proti temu, kar je sedaj on zame storil; rešil je kralja sramote.“

Hendn je prenesel čvrste udarce z vojaškim junaštvom, niti zinil ni besedice. Ta srčnost, in tudi to, ker je iz lastne volje prevzel udarce, namenjene dečku, nase v dvojni meri, mu je pridobila spoštovanje med gledalci, ki ga sedaj niso več nadlegovali, niti sramotili.

Po dovršenem šibanju so Hendna zopet vklenili v klado. Tedaj pa se mu približa kralj in mu reče tiho: „Kralj ti ne more podeliti plemstva, ker to je storil že oni, ki je nad vsemi kralji. Ali kralj lahko to plemstvo potrdi pred ljudmi.“

Nato pobere s tal šibo, s katero je bil Hendn šiban, ter se dotakne z njo Hendnovih krvavih ram in reče: „Edvard, kralj Angleške, te poviša v čast grofa!“ Hendna je to ganilo. Oči so se mu napolnile solz pri misli na smešno razliko svojega sedanjega stanja in sprejete odlike. Mile so mu bile te časti, dasi vanje ni veroval, ker so mu odkrile dečkovu ljubeče srce.

Po prestani kazni spustijo Hendna na svobodo z ukazom, da se ne sme vrniti več v te kraje. Vrnili so mu tudi meč, mezga in osla.

In sedaj sta urno potovala v London.

Ob deseti uri zvečer devetnajstega svečana dospela sta na londonski most, ki je bil tedaj poln vselega in prepevajočega ljudstva, ker prihodnjega dne se je imelo vršiti kraljevo kronanje.

V gnječi izgubi Hendn kralja.

Tomovi doživljaji.

Medtem ko se je pravi kralj s postopači klatil po svetu ter bival v ječi, in so vsi ljudje mislili, da je ali norec ali goljuf, so bili doživljaji krivega kralja Tome Khentija povsem drugačni: Oddnedodne se mu je sijaj njegovega dostojanstva bolj priljubil. Njegov strah je minil. Zelo mu je ugajalo, ko je čul trombe in klice: „Vstran, kralj prihaja!“ Zelo rad je sedel v sijaju svojega kraljevskega veličanstva v angleškem državnem zboru. Istotako ga je razveselilo, ko je sprejemal poslanike iz tujih držav, ki so mu donášali „bratski“ pozdrav od mogočnih svojih kraljev.

Oj, kako je bil tedaj srečen Toma Khenti iz be-raškega predmestja Oafišl Khorta!

Rad se je tudi oblačil v dragocene obleke ter podvojil število svojih slug in telesne straže. Ali kljub temu je ostal prijazen in ljubeznjiv z vsemi ter vedno odločen zaščitnik vseh tlačениh. Neumorno je deloval proti krivičnim zakonom.

Včasih pa ga je hudo zapekla vest radi kraljeviča, ki je izginil in se ni več vrnil. Tedaj ga je bilo hudo sram, ker čutil je, da je krivec. Istotako se je spominjal svoje matere in svojih sester. Sprva se je bal za njihovo usodo ter želel, da bi bile pri njem. Kasneje se je pa plašil, da bi prišle pred njega v svojih slabih oblačilih, in da bi ga v svoji ljubezni izdale, ga pahnile z vzvišenega mesta zopet v bedo in blato. Nu, pomalem je izginil tudi ta strah.

Svečanostni izprevod pred kronanjem.

Navsezgodaj so grmeli topovi v znak, da se angleški narod pripravlja, da proslavi veliki dan.

Po starem običaju je moral svečanostni spreved iziti iz Taura.

Topovi zagrme, da se zemlja strese, krik ljudstva preglasuje grom. Toma Khenti zajaše odičenega iskrega konja. Za njim jaše kraljev ujec, vojvoda Hertfrd. Ob njegovih straneh stopa sijajno oborožena telesna straža. Za njimi je sledila nepregledna vrsta plemičev in dvorjanikov, župan londonski, mestni svetovalci v škrlatastih plaščih, z zlatimi verigami krog vratu, načelniki in člani vseh londonskih zadrug z dragocenimi zastavami.

Ko je došel kralj v sredino mesta, pozdravljalo ga je ljudstvo prisrčno ter ga z glasnim krikom blagoslavljal. Kraljevo lice je blestelo radosti.

Kdajpakdaj je Toma vrgel med ljudi polno pest novokovanih, svetlih denarjev. Izprevod pa se je pomikal dalje in dalje skozi krasno okinčane slavoloke, mimo živih slik, ki so predstavljale dogodljaje iz življenja mladega kralja.

In zopet je Toma dvignil roko, da vrže zopet polno pest novcev med ljudi, ko opazi bled in preplašen obraz ter oči, ki so bile vprte vanj. Žena je stala v drugi vrsti gledalcev — njegova mati. Prestrašen je nehote dvignil svoji roki ter si zakril oči na način, kot je bil vaju, če ga je kdo nenadoma probudil. V tem hipu pa se prerine žena skozi ljudi in telesno stražo, stopi do njega, mu objame koleno, ga poljubi in krikne:

„Oj, moje dete, moje drago dete!“ in dvigne proti njemu roki in obraz, v katerem sta se zrcalila radost in blaženost.

A vojak telesne straže jo porine s čvrsto roko nazaj med množico.

„Jaz te ne poznam, žena!“ zamrmra Toma, a krvavelo mu je srce, ko je videl, kako jo vlečejo stran. In ko se je obrnila še enkrat proti njemu, spozna, da ji je globoko ranil srce.

Tedaj ga obide sramota, in ves njegov ponos je bil uničen. Na njegov ukradeni kraljevski sijaj pade temna senca. Vse njegovo veličanstvo postane zanj nakrat puhlo, brez vrednosti.

Izprevod se je pomikal dalje, ali Toma ni ničesar več videl in slišal. Samo mislil je še: „Dal Bog, da se rešim tega suženjstva!“

Vzklikalo je ljudstvo, ali vse te gromovite klice je prevpil glas njegove vesti, ki mu je očital, da je zatajil svojo mater.

Vojvoda Hertfrd ga opozori, naj kaže ljudstvu prijazno lice. S krvavečim srcem poizkuša Toma smehljati se, a lice se mu ne razvedri.

„Prokleta nora beračica!“ vzklikne vojvoda. „Vso dobro voljo je pokvarila Vašemu Veličanstvu.“

A krasno opravljeni deček ga pogleda žalostno in ga zavrne z zamolklim glasom:

„In vendar je ona moja mati!“

„Bog se usmili!“ vzdihne vojvoda potihoma, „Kralj zopet nori.“

XXII.

Kronanje.

Kronanje se je imelo vršiti v uestminstrski cerkvi. Že ob treh zjutraj so prihajali bogati meščani v cerkev,

da si pridobe lep prostorček, odkoder bi gledali redko slavnost. Severni del cerkve je bil določen za plemenitaše. Tla so bila pokrita tu z dragocenimi preprogami, a v sredini je bil na izvišenem mestu kraljevi prestol, pokrit z zlato tkanino.

Že so prihajali vojvode, grofi, baroni in drugi plemenitaši, odeti v krasne obleke, posuti z dragimi kameni. In prišli so poslanci kraljev daljnih dežel, blesteči se v sijajnih opravih.

Topovi zagrme v bližini v znak, da je svečanostni izprevod došel do cerkve. V tem vstopijo visoki cerkveni dostojanstveniki v svilenih plaščih in z mitrami na glavah. Slednjič nastopi vojvoda Hertfrd z visokimi državnimi uradniki, a za njimi prikoraka četa telesne straže v svetlih oklopih. Zdaj zašumi godba in Toma Khenti stopi na vzvišeno mesto. Vsi prisotni vstanejo, krasni zvoki slavnostne pesmi napolnijo božji hram. Tomo pripeljejo do prestola. Svečanost kraljevega kronanja prične.

Nadškof khentrberški vzame krono angleškega kraljestva z blazine ter jo dvigne nad glavo nepravlega kralja, ki je blede v licu drhtel po vsem životu. Grobna tišina nastane v cerkvi. V tem svečanostnem hipu pretrine se v sredino cerkve deček, odkrite glave, v priprostem oblačilcu, in dvigne roko kvišku ter reče s svečanim glasom: „Prepovem ti, da položiš krono na ono izgubljeno glavo, ker kralj Angleške sem jaz!“

Že se je stegnilo par čvrstih rok proti drznemu dečku, ali kraljevsko oblečeni Toma stopi par korakov naprej in vikne glasno:

„Pustite ga, ne dotaknite se ga! On je resnični kralj!“

Nepopisna zadrega se poloti vse skupščine. Vojvoda Hertfrd pa zapove z ostrim glasom: „Njegovo

Veličanstvo je zopet obolelo. Pograbite tega malega potepuha!“

A Toma udari z ного ob tla in reče:

„Ne taknite ga! On je kralj!“

Stegnjene roke omahnejo vdručič. Deček pa stopi z mirnim korakom do prestola, Toma pa pade na kolena pred njim in reče radostnim licem: „Oj, moj gospodar in kralj, dopusti da ti Toma Khenti kot prvi priseže zvestobo! Vzemi krono in položi si jo na glavo, prevzemi zopet vse, kar je tvoje.“

Vojvoda Hertfrd pogleduje sedaj berača, sedaj kralja in opazi, da sta si oba dečka čudovito podobna. Opazili so to tudi drugi pričujoči.

Vojvoda razmišlja za hip, kako bi dobil nepobit dokaz, jeli ta revno oblečeni deček res kralj. Čelo se mu zjasni, pa vpraša dečka:

„Kje je veliki državni pečatnik! Odgovoriš na to vprašanje prav, pa je vse jasno, ker samo nekdanji princ uelski zna zanj in more odgovoriti na to vprašanje. Ker pokojni kralj je malo dni pred svojo smrtjo dal pečatnik shraniti kraljeviču, od takrat pa se je pečatnik izgubil.“

Deček mu odgovori z mirnim glasom: „To hočem takoj povedati. Lord Džoan pohiti v palačo v mojo sobico. Tam visi ob steni milanski oklep s čelado. Poglej v čelado, tam boš našel veliki državni pečatnik!“

Lord Džoan odhiti, medtem pa pripoveduje Toma Khenti pred zbrano gospodo, kako je prišlo do tega, da sta kraljevič in berač pred dnevi zamenjala svoji obleki in svoji ulogi. Vsi so se čudili tej povesti. Še bolj pa se začudijo, ko se vrne lord Džoan ter drži v visoko dvignjeni desnici debelo, zlato, okroglo ploščo, v katero je bil vrezan pečat angleške države. Zdaj zaori po cerkvi gromoviti klic:

„Živio, naš pravi kralj!“

Ko se klicanje poleže, vzklikne Toma:

„Zdaj moj kralj, sprejmi svoj kraljevski plašč in vrni beraškemu Tomi njegove cape.“

Vojvoda Hertfrd pa pokaže s prstom na Tomo in krikne srdito: „Vrzite tega malega lopova v Taur!“

Ali pravi kralj ga zavrne: „Ne tako, nihče naj ne položi roke nanj! On je moj varovanec!“

Toma se mu zahvali na kolenih. A ko bolje opazuje državni pečatnik, ki ga je držal lord Džoan v roki, se nasmehne in reče:

„Glej, kralj moj, jaz sem tudi vedel, kje je ta pečatnik, saj si ga onega dne, ko sva zamenjala oblačili, skril pred mojimi očmi v ono čelado.“

„To je pa čudno,“ meni nato kralj, „da nisi znal zanj, ko so te povpraševali za pečatnik.“

„To ni nič čudnega,“ odvrne Toma, „ker nisem vedel, da je ta zlata reč pečatnik, popisal pa mi ga ni nihče od vseh onih, ki so ga hoteli od mene. Vendar sem pogosto rabil to reč.“

„Ti si ga rabil? Čemu pa?“ vpraša kralj.

„Tolkel sem ž njim orehe,“ odvrne Toma nedolžno, a koj zardi, ker krohoten smeh se razlega po cerkvi na ta njegov odgovor. Ali s tem je minil tudi slednji sum, jeli končno ni Toma kralj. Ker da bi angleški kraljevič ne poznal državnega pečatnika, to je bilo izključeno.

Dečka sta sedaj zamenjala obleki, in nato se je kronanje nadaljevalo. Pravega kralja so mazilili in kronali. Grom topov je naznanjal to Londonu in Angleški.

Edvard kot kralj.

Majlz Hendn je povsod iskal izgubljenega dečka, a najti ga ni mogel več. Slednjič ga opomni glad, da bi bilo dobro kaj jesti. Išče po svojih žepih, a ne najde niti vinarja; v gnječi so mu namreč tatiči pokradli še ono malo, kar je imel. Truden in lačen je prišel slednjič izven mesta ter legel v grmičje ob Temzi. Tam je zaspal. Ko se prebudi drugega dne okoli poldne, vrne se v mesto, premišljujoč, do koga bi se obrnil, da bi mu pomagal iz stiske ter mu posodil kaj denarja. Spomni se starega gospoda Hemfri Merloa, ki je bil dober prijatelj pokojnega njegovega očeta. Ker je bil stari Hemfri Merlo dvorjanik, krene Majlz k kraljevi palači, da bi ga tamkaj na kakšen način našel.

Ko stoji tako pred kraljevo palačo, zapazi malega dečka, ki ga je ostro ogledoval. To je bil oni deček, ki so ga šibali mesto kralja.

„Hm,“ si misli ta deček, „ni li oni čudno opravljeni mož tisti klativitez Majlz Hendn, po katerem je kralj toliko povpraševal. Po popisu mu je sličen kot jajce jajcu. Da bi ga vprašal?“

Medtem pa je Majlz že pristopil k dečku in ga nagovoril: „Zdi se mi, da prihajaš s kraljeve palače?“

„Da, gospod.“

„Jeli ne poznaš gospoda Hemfrija Merloa, starega dvorjanika?“

Deček se začudi in misli: „Oj dobri Bog po mojem pokojnem očetu vpraša!“ Glasno pa reče: „Seveda ga poznam.“

„Potem prosim te, reci mu: Majlz Hendn, sin njegovega prijatelja, pokojnega Riharda Hendna ga čaka tu zunaj in bi rad govoril ž njim.“

Deček se še bolj začudi, a reče: „Počakajte za hip, takoj se vrnem!“ in izgine v palačo.

Hendn je čakal potrpežljivo, a zapazili so ga stražarji pri grajskih vratih, in ker se jim je zdel sumljiv klatež, ga pograbiijo in mu vzamejo meč. Poveljnik straže pa ukaže preiskati mu žepe. Nehote se Majlž pri tem povelju nasmehne, misleč si: „Sam Bog daj, da najdejo v mojih žepih kaj. Jaz sem jih stokrat preobrnili, a počenega groša nisem našel v njih.“

V tem pa se vrne mali Hemfri Merlo s častnikom. Ta urno zapove, naj vrnejo Majlžu meč ter se pokloni pred njim in ga pelje v kraljevo palačo. Tam sprejme Majlža dvorjanik ter ga vodi preko dolgih hodnikov, skozi krasne sobe, in mimo visokih plemičev, ki so se ubogemu vojščaku globoko klanjali, a začudeno gledali na njegovo razdrapano obleko, do prestolne dvorane, kjer ga pusti sredi visoke gospode.

Majlž je kar strmел in mislil je, da sanja, ni mogel razumeti, kaj vse to pomeni.

Ozre se na prestol, kjer se je mladi kralj razgovarjal z nekim vojvodo.

„Grom in strela!“ se začudi Majlž, „kaj ti ne sedi tam oni kralj sanj, oni revček, ki sem ga toliko časa iskal. Mogoče pa le ni on, mogoče je oni norček, ki ga jaz iščem, le tako silno podoben angleškemu kralju. Ali pa sanjam?“

A zdajci mu šine dobra misel v glavo. Odločno stopi do stene, tam zgrabi za stol, ga nese sredi dvorane in sede nanj. Zlovoljno mrmranje okolistoječe gospode opozori kralja na Majlža, katerega so hoteli že pahniti s stola.

„Ne taknite ga, on je v svojem pravu!“ reče kralj in nadaljuje: „Čujte, vi vsi tukaj zbrani, da je to moj dragi in verni sluga Majlž Hendn. On me je s svojim

mečem obvaroval smrti, zato mu je njegov kralj podelil viteško čast. On me je obvaroval sramote s tem, da je prevzel meni namenjene udarce na svoje rame. Zato sem ga imenoval za grofa, in sprejel bo toliko posestva, kolikor pripada tej časti. Slednjič sem mu podelil dedno pravo, da sme sedeti v kraljevi navzočnosti.“

Vsi so strme gledali na priprostega vojščaka, sedaj grofa, ter mu zavidali sicer zasluženo čast. Posebno pa navzoči njegov brat, hudobni Hugon.

Majlz pa poklekne na eno koleno pred svojega kralja in mu poda roko, ter mu ginjen priseže zvestobo. Nato stopi vstran.

Kralj pa pokaže na Hugona in zavpije srdit:

„Primité onega razbojnika. Odvzemite mu svečano obleko in vse časti ter premoženje, do katerih je prišel z goljufijo in lopovščino. In shranite mi ga pod ključem, dokler ne vprašam po njem!“

In zgodilo se je tako.

Zdaj pa privedejo Tomo Khentija pred kralja. Toma je bil oblečen v lepi, a nekako posebni obleki. Pred kraljem poklekne, a ta reče:

„Spoznal sem zdaj, da si minule tedne državo prav in milosrčno vladal. Zadovoljen sem s teboj! Hočem skrbeti za tvojo vzgojo in tvoje blagostanje, a tudi za ono tvoje matere in tvojih sester, ki si jih zopet našel. A ker si bil nekaj dni kralj, zapovem, da se ti izkažejo tudi vnaprej posebne časti. Nihče ne sme nositi obleke takih barv in takega kroja kot ti, in vsakdo, ki te sreča, mora te pozdraviti!“

Toma vstane ponosen in srečen, poljubi kralju roko in pohiti k svoji materi in svojima sestrama, da se ž njimi skupno poveseli svoje sreče.

Sklep.

Malo nam preostaja še povedati.

Hugona so pregnali iz Angleške, umrl je v tujini.

O Tomovem očetu se ni nikoli nič več slišalo.

Majlz Hendn in Toma Khenti pa sta ostala kraljeva ljubljenca, in zelo sta žalovala po njem, ko je po kratkem, a zelo blagem vladanju umrl čez par let.

Dokler pa je živel, je kralj kaj rad pripovedoval, kako se je nekoč klatil kot beraški sin po svetu.

Pogosto je dejal, če mu je kak dvornik očital, da premilo vlada:

„Kaj veš ti o stradanju in stiski? Jaz in moje ljudstvo to pozna, a ti ne!“

Vsebina:

	Stran
Uvod	3
I. Rodila sta se kraljevič in berač	5
II. Tomova mladost	6
III. Toma se seznani s kraljevičem	8
IV. Kraljevičevo stradanje se začne	12
V. Toma kot kraljevič	14
VI. Tomovi svetovalci	17
VII. Toma obeduje vprvič po kraljevsko	19
VIII. Državni pečatnik	21
IX. Kraljevo stradanje	22
X. V Gildholu	25
XI. Kraljevič in njegov rešitelj	28
XII. Kraljevič izgine	32
XIII. Kralj je umrl! Živio, kralj! — — —	33
XIV. Toma kot kralj	36
XV. Kralj med lopovi	40
XVI. Kralj zbeži lopovom	41
XVII. Hendn Hol	43
XVIII. Kralj v ječi	46
XIX. Žrtev	47
XX. Tomovi doživljaji	50
XXI. Svečanostni izprevod pred kronanjem	51
XXII. Kronanje	52
XXIII. Edvard kot kralj	56
XXIV. Sklep	59

